

Nr. 3 – Desember 2008. Årgang 11

Miljøkrim

utgis av Økokrim

Med miljø i kikkerten

www.miljokrim.no

Er prioriteringen av miljøkriminalitet i samsvar med styrket lovgivning og kontroll?

I Norge er vi svært gode til å gi regler på miljøområdet, men er vi gode nok til å følge opp alle de miljølover som er innført eller som kommer i nærmeste fremtid?

Siden 1990 har det skjedd mye med regelverket på miljøområdet, enten ved innføring av en rekke nye miljølover eller ved store endringer i eldre lovverk.

Dette gjelder blant annet Grunnloven § 110 b, general-klausulen mot miljøkriminalitet i straffeloven § 152 b, lov om lakse- og innlandsfisk, kulturminneloven, viltloven, genteknologiloven, naturvernloven, lov om statlig naturoppsyn, matloven, vannressursloven, strålevernloven, fiskeoppdrettsloven, Svalbardmiljøloven, saltvannsfiskeloven og råfiskeloven, CITES-konvensjonen, skogbruksloven, klimakvoteloven, akvakulturloven, skipssikkerhetsloven og arbeidsmiljøloven.

I tillegg er ny plan- og bygningslov, som er vår kanskje viktigste naturvernlov, nylig vedtatt. Markaloven og ny motorferdselslov utarbeides i Miljøverndepartementet i disse dager, og Fiskeri- og Kystdepartementet arbeider med ny havressurslov. Videre arbeides det med naturmangfoldsloven, som blir en svært viktig miljølov.

Langt på vei har vi fått hensiktsmessige lover og forskrifter på miljøområdet. Samlet gir endringene inn-trykk av et rettsområde som i sjelden stor grad har vært i lovgivers søkelys. Det er vel knapt noe annet samfunnsområde der det strafferettslige vernet har blitt så kraftig styrket i løpet av en forholdsvis kort periode. Til tross for styrkingen av miljølovgivningen mangler det dessverre fortsatt mye på oppfølgingen av miljølovbrudd.

Kontrollorganene på miljøområdet har også blitt vesentlig styrket. Dette medfører at miljøkriminalitet, og ofte alvorlig miljøkriminalitet, avdekkes i større grad enn tidligere, og det er positivt. Politiet og påtalemyndigheten har imidlertid ikke blitt styrket tilsvarende, noe som gjør etterforskning og påtalemessig oppfølging vanskelig.

Det er derfor gledelig at regjeringen i budsjettforslaget for 2009 skriver:

"Økokrim har en viktig rolle i bekjempelse av miljøkriminalitet og foreslås styrket i dette arbeid i 2009".

Det er å håpe at dette følges opp. Det vil være et viktig steg i retning av å følge opp ny lovgivning og bidra til en best mulig bekjempelse av miljøkriminalitet. Presset på naturen øker stadig og med det vil bekjempelsen av miljøkriminalitet bli stadig viktigere.

I denne utgaven av Miljøkrim sier tidligere riksadvokat og høyesterettsdommer Georg Fredrik Rieber-Mohn at faren for alvorlig forurensning øker i nedgangstider. Innsparinger kan føre til at bedrifter blir mer skjodesløse med vedlikehold og kostbare kontrollrutiner.

Samarbeid med andre aktører

I Miljøkrim har vi denne gangen blant annet satt søkelyset på hva Utrykningspolitiet (UP) kan bidra med i bekjempelsen av miljøkriminalitet, og da uten svært mye ekstra innsats og opplæring. At UP har tatt dette initiativet, ser jeg som svært gledelig. Artikkelen viser at UP er en viktig ressurs også på miljøområdet. Jeg håper politidistriktene vil benytte seg av dette.

UPs bidrag er viktig, og helt i tråd med Politidirektoratets nye rundskriv "2008/008 – Miljøkriminalitet" hvor det blant annet heter:

"Hvis det skal lykkes med en effektiv bekjempelse av miljøkriminalitet må politiet ha et nært og godt faglig og organisatorisk samarbeid med en rekke etater og institusjoner. Ved forholdsvis enkle grep er det mulig å integrere arbeidet med miljøkriminalitet i annet arbeid i større grad enn i dag".

Innhold

Leder	side 2
Utrykningspolitiet og miljøkriminalitet langs veien	side 4
Miljøpatruljen oppklarte miljøkriminalitet	side 9
Vil ha mer naturoppsyn	side 10
Enig og uenig med Rieber-Mohn	side 11
Helgeland politidistrikt presenterer seg	side 14
Straffeskjerpelse - arbeidsmiljøloven	side 18
Miljøbuss i Sverige	side 22
Interpol ser på klimakvotekrim	side 24
Politiets etterforskning av sjøulykker	side 25
Smånytt	side 26
Nye lover og forskrifter	side 32
Nytt fra Politidirektoratet	side 33
Riksadvokaten oppretthold henleggelse i Giardia-saken	side 34
Viktige dommer i miljø saker	side 35
Baksiden	side 40

Miljøkrim

utgis av Miljøteamet ved Økokrim.

Tidsskriftet distribueres til politiet, påtalemyndigheten, domstolene, kommunene, naturoppsyn og miljø- og kulturminneforvaltningen og blir utgitt tre ganger pr år.

Ansvarlig redaktør:
førstestatsadvokat
Hans Tore Høviskeland, Økokrim

Redaktør:
politioverbetjent
Kenneth Didriksen, Økokrim

Redaksjon:
biolog Antonio B.S. Poløo, Økokrim
politadvokat Tarjei Istad, Økokrim

Grafisk formgivning:
Ingvil Trana, Økokrim

Grafisk produksjon:
RenessanseMedia

Opplag: 3600

Forsidefoto:
UP har begynt å bruke kikkert for lettere å kunne avdekke førere som ikke bruker bilbelte eller som snakker i mobiltelefon. Det har vist seg som et godt redskap i arbeidet med å øke trafiksikkerheten. Foto: Erik Skjoldt

Miljøteamet ser positivt på bidrag fra leserne. Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere innsendte bidrag.

Stoff kan bare gjengis etter tillatelse fra redaktøren og skal krediteres fagtidsskriftet Miljøkrim.

Adresse:
Økokrim
Pb. 8193 Dep., 0034 Oslo

Telefon 23 29 10 00
Telefaks 23 29 10 01
E-post miljøkrim@okokrim.no

Nettsider www.miljokrim.no
www.okokrim.no

Av miljøkoordinator Terje Axelsen. UP har begynt å bruke kikkert for å lettere kunne avdekke om førerne ikke bruker bilbelte eller snakker i mobiltelefon som ikke er fastmontert. Det har vist seg å være et godt redskap i arbeidet med å øke trafikksikkerheten.

Utrykningspolitiet og miljøkriminalitet langs veien

Utrykningspolitiet (UP) har de senere årene endret noe fokus. Tidligere var UP i stor grad et rendyrket, profesjonelt trafikkpoliti. I dag er UP fremdeles et profesjonelt trafikkpoliti, men nå også med større satsing på den generelle kriminalitetsbekjempelsen. Svært mange typer kriminalitet har det til felles at et kjøretøy er et nødvendig redskap for å utføre den straffbare handlingen. Dette kjennetegner også de fleste former for miljøkriminalitet. Det er derfor helt naturlig for Utrykningspolitiet å ta aktiv del i bekjempelse av miljøkriminalitet langs vei, ettersom det er der UP har sitt hovedvirke.

UP har sitt hovedkontor i Stavern, hvor sjef for UP er lokalisert med en relativt liten stab. I tillegg finnes det 10 distriktskontor lokalisert rundt om i landet, med en distriktsleder og en distriktskonsulent. Disse leder hver sin avdeling bestående av innbeordret mannskap fra politidistriktene. I geografisk størrelse varierer disse distriktene fra distrikt 1, som omfatter Østfold og Follo politidistrikt, til distrikt 10 som omfatter hele Finnmark samt det meste av Troms fylke.

UP har 10 miljøpatruljer fordelt over store deler av landet og disse jobber allerede med miljøkriminalitet langs vei, med særlig vekt på transport av farlig gods. Størrelsen på mannskapstyrken i de ulike distriktene varierer fra 11 til 48 politifolk.

Utrykningspolitiet har tre hovedoppgaver:

Trafikksikkerhet

- UP skal bidra til reduksjon av antallet drepte og hardt skadde i trafikken

Kriminalitetsbekjempelse

- UP skal bidra til den generelle kriminalitetsbekjempelse i samarbeid med politidistriktene

Bistand- og beredskapsarbeid

- UP skal være en viktig bistands- og beredskapsressurs for politidistriktene ved behov for ekstraordinær politiinnsats

« Tjenesten kan vinkles mot ulike kriminalitetstyper på kort varsel, også ulike typer miljøkriminalitet »

Den innbeordrede styrken varierer noe, men ligger normalt på rundt 280. Disse er rekruttert gjennom en grundig søknadsprosess, som omfatter både begrunnede skriftlige søknader samt intervju med aktuelle kandidater. Den endelige utvelgelsen er et samspill mellom politidistriktene og Utrykningspolitiet.

Ettersom mannskapene i Utrykningspolitiet ikke er fast tilsatte og rekrutteres fra politidistriktene, skifter den samlede kompetansen fra år til år. Det er også en kjensgjerning at mange erfarne politifolk søker tjeneste i UP, ofte for å få et avbrekk etter mange år ved samme tjenestested eller i samme funksjon.

Dette resulterer i at UP-distriktene ofte har et høyt kompetansenivå. Som eksempel har dagens distrikt 4 blant annet to tidligere miljøkoordinatorer, en miljøkontakt, to utdannede kriminalteknikere, fire med bakgrunn fra etterretning, seks båtførere, en narkotikahund med erfarne fører samt en rekke godt motiverte tjenestemenn. Distriktet har også en egen etterretningspatrulje med mobilt kontor med tilgang til Indicia.

UP har døgnskuttetjeneste, og patruljene har egne kjøretøy og er godt utstyrt. På grunn av tjenestens

art er patruljene i relativt liten grad hendelsesstyrt. Det vil si at tjenesten kan vinkles mot ulike kriminalitetstyper på kort varsel, herunder også ulike typer miljøkriminalitet. Vi vil derfor kunne bistå i konkrete saker eller etter forslag til samarbeidskontroller.

Utrykningspolitiets virksomhet bygger tradisjonelt på en del reising, og hvert år settes det av øremerkede midler til dette. Økonomi vil derfor ikke være den største hindringen i vurderingen av å etterkomme bistandsanmodninger fra politidistriktene eller forslag til samarbeidskontroller, selv om disse er tenkt avholdt utenfor bynære områder.

“Vi har først og fremst operative ressurser å tilby” sier UP-sjef Odd Reidar Humlegård til Miljøkrim på spørsmål om hva enheten hans representerer i et samarbeid med politidistriktene. Humlegård understreker også viktigheten av at UP brukes som del av den samlede politistyrken landet besitter.

“Vi har mange folk i UP som blant annet har spisskompetanse på miljøarbeid fra tidligere arbeid. Ved at alle UP-patruljene fikk en enkel innføring i politiets miljøarbeid, fra eksempelvis politidistriktenes miljøkoordinatorer, ville vi kunne ha enda større oppmerksomhet og interesse for saker relatert til miljø.”

« Ved utgangen av september 2008 har UP allerede beslaglagt 5052 førerkort og pågrepet 812 personer for fart/rus/atferd »

Utrykningspolitiet (UP) tar fartskontroll fra en sivil bil. Foto: Morten Rakke

I 2003 beslagla UP 3666 førerkort for fart/rus/atferd og pågrep 466 personer. Ved utgangen av september 2008 (3/4 av året) har UP allerede beslaglagt 5052 førerkort for de samme nevnte forholdene, og dessuten pågrepet 812 personer. Dette viser klart at UP fremdeles arbeider godt for å avdekke trafikkfarlig atferd, samtidig som man tar enda større del i bekjempelsen av annen kriminalitet. Det er også gjort hele 314 narkotikabeslag av UP-patruljer ved utgangen av september 2008.

Patruljer fra UP har tidligere avdekket en rekke miljølovbrudd. Alt fra ulovlig jakt, ulovlig innførsel av skinn av rovvilt, ulovlig lystring av fisk, ulovlig besittelse av fredet vilt til ulike former for forurensing. En økt satsing på avdekking av miljøkriminalitet vil garantert gi mange flere saker.

Som operativ politienhet er Utrykningspolitiet i en særstilling. Tjenesten er som nevnt i svært liten grad hendelsesstyrt, noe som gir gode muligheter til å styre virksomheten i ønsket retning. De senere årene har UP vist at dette er mulig ved å ta større del i den generelle kriminalitetsbekjempelsen.

Det burde derfor være fullt mulig å bidra til bekjempelsen av miljøkriminalitet i større grad enn det som er tilfelle i dag. For å kunne avdekke kriminalitet er kunnskap nødvendig, og UP mannskapene må på en eller annen måte få tilført denne kunnskapen. Det kan skje gjennom foredrag, elektronisk eller skriftlig materiale. Mye finnes allerede tilgjengelig og vil, sammen med nyprodusert materiale, kunne gjøres tilgjengelig for UP-mannskapene. Det avholdes normalt fire paroler i året i hvert UP distrikt, noe som gir rikelig anledning til kompetanseheving innenfor miljøkriminalitet.

Egg og kulturminner

Det finnes en rekke ulike former for miljøkriminalitet. Eggroveri er en av de eldste og mest omtalte. For det første foregår det trolig plyndring av egg og unger fra rovfugler i Norge hvert eneste år. Å avdekke denne aktiviteten er svært vanskelig.

Rovfuglene har egglegging og unger i en relativt kort periode om våren, og det er fullt mulig å planlegge kontrollvirksomhet i sårbare områder i den kritiske tiden.

I likhet med annet stjålet gods transporteres også stjålne kulturminner og antikviteter langs vei. Det finnes eksempler på saker hvor stjålne kulturminner har skiftet "eier" flere ganger på kort tid og blitt transportert over lengre distanser langs vei. Noe forsvinner helt sikkert også ut av landet. Det er naturlig å tro at transport foregår i "lukkede" kjøretøy som mindre lastebiler og varebiler.

Her kan UP utvilsomt gjøre en innsats uten at det bør koste mye ekstra tid. UP stanser allerede disse kjøretøyene langs landeveien til alle døgnetts tider og det gjelder derfor "kun" å bruke noe ekstra tid til en ekstra sjekk av de "lukkede" delene av kjøretøyene. Foto: Morten Rakke

Det samme gjelder for å avdekke ulovlig eggsamling. Denne aktiviteten er også knyttet til en kort periode om våren. I begge tilfeller er man helt avhengig av å utnytte lokalkunnskap for å avdekke denne formen for kriminalitet. Når det gjelder ulovlig eggsamling finnes det allerede noe etterretningsinformasjon i Indicia og mer informasjon er tilgjengelig.

De senere årene har vi også sett en ny trend med innsamling av levende fugleunger fra litt mer vanlige arter. En tysk statsborger ble i 2004 tatt med mer enn 100 befruktede egg og levende fugleunger i Finnmark. Disse "vanlige" artene omsettes i betydelige mengder og for store penger innen det meste av EU. Denne formen for samling av mer "vanlige" arter har blomstret opp, særlig etter at EU iverksatte skjerpede tiltak mot import av "eksotiske" arter, på grunn av fugleinfluensaen. Her finnes det også tilgjengelig etterretningsinformasjon som kan legges i Indicia.

I likhet med annet stjålet gods transporteres også stjålne kulturminner og antikviteter langs vei. Det finnes eksempler på saker hvor stjålne kulturminner har skiftet "eier" flere ganger på kort tid og blitt transportert over lengre distanser langs vei. Noe forsvinner helt sikkert også ut av landet. Det er naturlig å tro at transport foregår i "lukkede" kjøretøy som mindre lastebiler og varebiler.

Her kan UP utvilsomt gjøre en innsats uten at det bør koste mye ekstra tid. UP stanser allerede disse kjøretøyene langs landeveien til alle døgnet tider og det

gjelder derfor "kun" å bruke noe ekstra tid til en ekstra sjekk av de "lukkede" delene av kjøretøyene. Med litt kunnskap om hva man skal se etter, er jeg sikker på at dette vil gi en rask gevinst. Om man ikke umiddelbart beslaglegger stjålne kulturminner eller antikviteter, er det allikevel grunn til å tro at man sannsynligvis avdekker annen kriminalitet.

Det er også mulig å tenke seg økt UP-aktivitet i nærheten av kulturminner som erfaringsmessig utsettes for skadeverk. Dette krever dog samarbeid med de som besitter god lokalkunnskap.

Etterretning og samarbeid med tollvesenet

Når det gjelder ulovlig felling av rovvilt, er det et komplekst og vanskelig saksfelt. UP kan neppe avsløre "mange" slike saker, men kan forhåpentligvis bidra med innsamling av viktig etterretningsmateriale. Ved å legge noe kontrollvirksomhet til områder hvor man antar det foregår ulovlig jakt på rovvilt, kan man danne seg et bilde av hvilke personer og kjøretøy som ferdes i området til ulike tider av døgnet. Registrering av personer/kjøretøy som ferdes i områder hvor det erfaringsmessig foregår ulovlig jakt er nyttig. Det er selvsagt viktig å utnytte den lokalkunnskap som allerede finnes tilgjengelig. Aktiv bruk av Indicia, eventuelt opprettelse av et prosjekttrom, kan være aktuelt.

Noen har anslått at det finnes nærmere 100.000 ulovlige reptiler i privat eie i Norge. Det smugles trolig inn tusener av reptiler, fugler, fisk og andre eksotiske arter hvert eneste år. Geskjeften er høyst lukrativ og det

"Vi har først og fremst operative ressurser å tilby" sier UP-sjef Odd Reidar Humlegård til Miljøkrim på spørsmål om hva enheten hans representerer i et samarbeid med politidistriktene. Humlegård understreker også viktigheten av at UP brukes som del av den samlede politistyrken landet besitter. "Vi har mange folk i UP som blant annet har spisskompetanse på miljøarbeid fra tidligere arbeid". Foto: Morten Rakke

« Ulovlig motorferdsel er dessverre også forbundet med annen kriminalitet som promillekjøring, stjalne kjøretøy, bruk av falsk eller uriktig kjennemerke, og innsmugling fra utlandet »

meste smugles inn i landet langs landeveien. Dette er en form for kriminalitet hvor UP garantert kan bidra.

UP avholder allerede trafikkontroller i grensenære områder og med litt tilførsel av kunnskap, samt aktiv bruk av etterretningsinformasjon, kan dette fort gi resultater.

Et aktivt samarbeid med tollvesenet kan også være til stor hjelp. I tillegg til å vite hva man skal se etter er det svært viktig å utvise stor forsiktighet. Særlig gjelder dette ved håndtering av eventuelle beslag av døde eller levende dyr. Det avholdes store salgsmesser med reptiler i Sverige og Danmark flere ganger i året. En kan godt se for seg at etterretningsinformasjon fra disse messene kan nyttes ved grensenær kontrollvirksomhet.

UP arbeider allerede med ulike former for ulovlig motorferdsel. I denne sammenheng gjelder det først og fremst ulovlig bruk av snøscooter og ulike varianter av ATV. Her er det allerede gjennomført flere gode samarbeidskontroller med politidistriktene.

Ulovlig motorferdsel er dessverre også forbundet med annen kriminalitet som promillekjøring, stjalne kjøretøy, bruk av falsk eller uriktig kjennemerke og innsmugling fra utlandet. Det er derfor svært mye å ta tak i, ikke bare den ulovlige kjøringen. Dette er et saksfelt UP bør arbeide med uansett økt fokus på miljøkriminalitet eller ikke. Her er det behov for fortløpende informasjon. Oppdatering og samarbeidskontroller med politidistriktene kan være en viktig arena for dette.

Det som er nevnt er noen eksempler på hva UP kan bidra med uten alt for mye ekstra innsats og opplæring.

Det er ikke vanskelig å se for seg at UP også kan avdekke andre typer miljøkriminalitet som for eksempel forurensningssaker. Det siste viser en egen sak på side 9 i denne utgaven av Miljøkrim fra en miljøpatrulje i Trøndelag.

UP-sjefen har besluttet å starte et prøveprosjekt på to år med en egen miljøkontakt i UP. Artikkelforfatteren er ansatt i denne stillingen.

Jeg håper at denne ordningen kan bli permanent, og at den vil føre til tettere samarbeid mellom Utrykningspolitiet, Økokrim og politidistriktene i arbeidet med å bekjempe miljøkriminalitet.

Helt til slutt vil jeg oppfordre miljøkoordinatorene, og for den saks skyld også miljøkontaktene der det er naturlig, til å ta kontakt med nærmeste distriktsledere i UP. Be om å få møte på en av UPs paroler og fortelle om hvilke arbeidsoppgaver dere har, og hva dere ser for dere at UP kan bidra med.

Prøv også å finne noen saksområder hvor man kan tenke seg et lokalt samarbeid. Knytt dette gjerne opp mot konkrete saker for å illustrere problemene. Ta også kontakt med etterretningspatruljene og bli kjent med dem. Har dere konkret informasjon dere mener UP-patruljene bør ha, kan dere bruke disse til å formidle den.

Utrykningspolitiet (UP) skal bidra til reduksjon av antall drepte og hardt skadde i trafikken. Kontroll av fart/rus/atferd er en del av dette arbeidet. I september 2008 hadde UP allerede beslaglagt 5052 førerkort og pågrepet 812 personer. Illustrasjonsfoto av UP-kontroll: Morten Rakke

Miljøpatruljen oppklarte miljøkriminalitet

Av politioverbetjent Gunnar Eide, Utrykningspolitiet

Etter 20 år som kriminaltekniker ved Sør-Trøndelag politidistrikt gjør jeg for tiden tjeneste i Utrykningspolitiet, distrikt 8 (Trøndelag). Sammen med politiførstebetjent Olav Berg kjører jeg miljøpatruljen i distriktet.

En søndag ettermiddag i midten av juni i år fikk vi i oppdrag av operasjonssentralen ved Sør-Trøndelag politidistrikt å undersøke omstendighetene omkring et meldt oljeutslipp i elva Gaula ca. 1 km sør for Haga bru på Støren. Vi var eneste politipatrulje i området denne kvelden.

Gaula er som kjent en av de beste lakseelvene i Trøndelag og i midten av juni står fiskerne tett oppover i elva. Flere av fiskerne hadde lagt merke til oljefilm på vannflaten, og da de dro inn snøret luktet det diesel. Meldingen kom fra et sted ca. 3 km lenger nede i elva og "forurensningsalarmen" ble utløst.

Vi var bare 5 min. fra åstedet og kom raskt i kontakt med personell fra Midtre Gauldal kommune og Gauldal interkommunale brann og redning. De hadde vært på stedet en stund da vi ankom og det var tydelig å se oljefilmen som sev ut i elva fra en steinfylling ved elvebredden.

Åstedsundersøkelsen startet ved elvebredden der oljen ble observert. Med god hjelp fra kommunens representanter fikk vi kartlagt aktuelle bekker og hvor disse rant ut i elva.

Oljefilm på vannflaten av elva Gaula

Kart over forurensningsområdet

« *Flere av fiskerne hadde lagt merke til oljefilm på vannflaten, og da de dro inn snøret luktet det diesel* »

Vi havnet etter hvert på et industriområde ca. 500 m fra elva. På dette industriområdet ligger det blant annet et kyllingslakteri hvor det er tilnærmet døgkontinuerlig drift. På plassen ved slakteriet luktet det diesel, spesielt rundt en kum på utsiden av bygningen.

Fra en container som var plassert inntil bygningen var det fuktig på asfalten fram til kummen. Forklaringen var at containeren inneholdt et dieselaggregat som varmet vann i en steamkjele til slakteriet. I containeren var det også en tank som rommet 1500 liter diesel. Det hadde foregått fylling av denne tanken denne søndag ettermiddagen og på en eller annen måte hadde tanken blitt overfylt og noen hundre liter diesel hadde rent ned i sluket og videre ut i Gaula.

Miljøpatruljen avsluttet saken ved å skrive anmeldelse og åstedsrapport med fotomappe. I ettertid ser jeg at det er tatt to avhør i saken som deretter er avgjort med et forelegg på 15 000 kroner for brudd på forurensningsloven. Forelegget er vedtatt.

Containeren fra kyllingslakteriet. Det var fuktig på asfalten fram til kummen fordi dieseltanken i containeren var blitt overfylt og noen hundre liter diesel hadde rent ned i sluket og videre ut i elva Gaula.

Vil ha mer naturoppsyn

Av politiadvokat Tarjei Istad, Økokrim. Foto: politioverbetjent Kenneth Didriksen, Økokrim

Statens naturoppsyn (SNO) må tenke mer strategisk og være oftere i media. Det må bli mer utrygt å være miljøforbryter, sier Georg Fredrik Rieber-Mohn.

Bekjempelse av faunakriminalitet har opptatt den tidligere riksadvokaten og høyesterettsdommeren siden han hørte åkerriksa (nå «kritisk truet» i Norsk Rødliste, red. anm.) synge utenfor soveromsvinduet i sin tid som statsadvokat i Rogaland på 1970-tallet.

Engasjementet førte blant annet til at han som riksadvokat foreslo generalklausulen mot miljøkriminalitet, som ble vedtatt som straffelovens § 152 b i 1993. Rieber-Mohn ser flere grunner til at bestemmelsen er mindre brukt enn han nok så for seg. Når det gjelder ulovlig uttak av fredede dyr og fugler, peker han spesielt på at oppdagelsesrisikoen er lav.

Å ta et falkreir vil etter omstendighetene kunne rammes av § 152 b, men hva er risikoen for å bli oppdaget på Finnmarksvidda?

For lite synlige og for mange oppgaver

Det er her den aktive jegeren etterlyser et mer aktivt Statens Naturoppsyn (SNO).

Oppsynsmennene kan ikke være overalt, det er heller ikke ønskelig. Det er sikkert også mangel på ressurser. Kontrollene bør imidlertid bli mer målrettede inn mot jaktseongen og andre tidspunkter hvor faren for ulovlig felling av bjørn og ulv og andre rovdyr er særlig stor.

Selv har han aldri opplevd å bli kontrollert på jakt, ikke engang i statsalmenning, selv ikke for enkle ting som våpenkort og ammunisjonstype. Han har heller ikke hørt om andre som er blitt kontrollert.

Statens Naturoppsyn bør nok bruke media mer aktivt, og gjerne overdrive litt når de snakker om kontrollmulighet og -intensitet. Det er deres oppgave å gjøre det

utrygt for jegerne. Hvor mange vet i det hele tatt hva forkortelsen SNO står for, spør han retorisk.

Jeg mener også at Statens Naturoppsyn bør ha en rendyrket miljøprofil og ikke drive hiuttak og lignende gjøremål på vegne av husdyrinteresser. Det skulle noen under Landbruksdepartementet drevet med.

Det går en smule varmt inne på det enkle kontoret til den nåværende spesialrådgiveren i Justisdepartementet når temaet er store rovdyr, naturoppsyn og straffeloven § 152 b. Han mener bestemmelsen spiller en viktig rolle på faunakriminalitetens område, selv om det har vært nokså få saker. Oppfordringen om å få prøvd bestemmelsen går til påtalemyndigheten, og kanskje til Økokrims miljøteam især.

Jeg antar at felling av ulv i ulvesonene vil omfattes av generalklausulen, men neppe felling i områdene Stortinget har vedtatt skal være ulvefrie. Jeg er mer usikker på bjørn siden det er så vidt mye av den og lisensfelling kan skje i hele landet. Jeg understreker at dette har litt karakter av synsing fra min side, men det baserer seg på at vurderingstemaet er utryddingstrusselen i Norge.

Rieber-Mohn minnes flere alvorlige faunasaker som nok kunne rammes av straffeloven 152 b om de straffbare forholdene hadde vært begått etter at bestemmelsen kom. Han trekker særlig frem preparanten som på 1980-tallet tok ut et stort antall fredede fugleegg og fugler, blant annet hubro, snøugle, jaktfalk og fjellvåk.

Straffen ble fengsel i ett år og to måneder, hvorav ti måneder ble gjort betinget blant annet på grunn av tidsforløp (Rt 1990 s.156). Slike straffer har etter den tidligere riksadvokatens syn hatt en viss preventiv effekt, men oppdagelsesrisikoen er altså fortsatt for liten. Her har SNO en stor utfordring.

Større forurensningsfare i dårlige tider

På forurensningsområdet velger bestemmelsens far å tro at § 152 b i seg selv har hatt en merkbar avskrekkende effekt, særlig i samspill med oppmerksomheten han og andre ga dette området på begynnelsen av 1990-tallet. Dessuten setter han få meget alvorlige utslipp og lignende i sammenheng med den vedvarende økonomiske oppgangstiden fra vedtakelsen av § 152 b og frem til dagens bråstans.

Dette er folk som lett motiveres av straffetrusler. I oppgangstider har de råd til å ha gode rutiner, ta forholdsregler osv. – det er lite fristende å slurve.

Det er Statens naturoppsyns oppgave å gjøre det utrygt for jegerne

I oppgangstider har de råd til å ha gode rutiner - det er lite fristende å slurve. Nå som vi er inne i økonomiske nedgangstider må man være mer på vakt.

Da skjer sjelden slurv eller bevisste lovbrudd, også fordi bedriftene er avhengige av godt renommé.

Medieoppslagene blir jo også voldsomme i slike saker. Nå som vi er inne i økonomiske nedgangstider må man være mer på vakt. Bedrifter som må spare kan bli nødt til å kutte på utgifter og i neste omgang også bli mer skjodesløse med vedlikehold og kostbare kontrollrutiner. Når det i verste fall går mot konkurs, er det dessuten lett å tenke at det får gå som det går.

Rieber-Mohn oppfordrer kontrollmyndigheter og politiet til å være oppmerksomme på dette. Han peker på at det normalt er mye lettere å finne den skyldige i forurensningsaker enn på faunaområdet. Det vil normalt være mulig å lokalisere opphavet til et utslipp. Selv ga han forelegg til bønder på Jæren på 1970-tallet for ulovlige silosaftutslipp til fiskeelvene.

Bruk av § 152 b gir normalt strengere straff

Etter Rieber-Mohns syn er omdømmetapet en viktig preventiv faktor, men man bør ikke glemme at dette tapet knytter seg nært til den strafferettslige forfølgning og reaksjon. Det er nemlig forfølgningen som gir de store medieoppslagene, ofte over lang tid. Og i den forbindelse er heller ikke bøtenivået uviktig. Det må ikke bli for lavt.

Og så bør påtalemyndigheten forsøke å bruke straffeloven § 152 b selv om saken kanskje ikke er mer alvorlig enn at fem års-strafferammen i forurensningsloven kunne vært tilstrekkelig. Det vil alltid være slik at en del straffebud har overlappende anvendelsesområde, men det må ikke stå i veien for å bruke den strengeste bestemmelsen når dens vilkår er oppfylt. Gjennomgående vil det bli en strengere straff om § 152 b nyttes.

Tap av omdømme er en viktig preventiv faktor, men man bør ikke glemme at dette tapet er nært knyttet til den strafferettslige forfølgning og reaksjon

Både enig og uenig med Rieber-Mohn

Av politiadvokat Tarjei Istad, Økokrim

Jeg er selvfølgelig enig i at det bør bli mer utrygt å være miljøforbryter. Men jeg er uenig i at dette ikke er oppnådd fordi Statens naturoppsyn (SNO) ikke tenker strategisk eller legger stor nok vekt på å være i mediebildet, sier SNO-direktør Kai Erik Tørdal.

Tørdal har vært direktør i Statens Naturoppsyn siden organisasjonen ble opprettet for 11 år siden, og har ledet utviklingen av det statlige naturoppsynet fra 2 personer i 1997 til ca. 100 i kommende budsjettår.

Den tidligere Kripes-lederen har selv lang fartstid fra arbeid med kriminalitetsbekjempelse, og er i likhet med Rieber-Mohn pasjonert jeger, fisker og skogsmann. Han er svært bevisst på at SNOs oppsynsrolle skal være like mye rettet mot de nasjonale miljøverdier og naturen selv, som mot håndhevelse av det regelverket som regulerer menneskets atferd i naturen.

SNO mye i lokalpressen

Å gjøre livet mer utrygt for lovovertrедerne er viktig for lovligheten – framfor alt å få fram profilerte enkeltsaker. Økokrim har fulgt opp noen av de største og viktigste faunasakene vi har avdekket, på en utmerket måte. Det gjelder bruk av giftåte mot ulv i Akershus, ulovlig felling av jerv i Oppland, ulovlig gaupefelling i Østfold m.v. Skal Økokrim kunne fortsette dette arbeidet må de ha tilstrekkelige ressurser. Vi anmelder årlig ca. 700 saker til politiet. Men politiets løpende oppfølging av de mer vanlige sakene varierer sterkt, for å si det diplomatisk, sier Tørdal.

Det satses samtidig strategisk på forebyggende tilstedeværelse i våre 29 nasjonalparker og mer enn 2200 andre verneområder, i rovviltområder og på kysten. Oppsynet skal samtidig levere kvalitetssikrede felldata fra disse områdene på bestilling fra forvaltning og forskning. Dette er kunnskap som på lengre sikt vil sette miljøvernmyndighetene i stand til å treffe de riktige vedtakene for å holde naturtilstanden og artenes leveområder intakt.

Til Rieber-Mohns påstand om lite synlighet i media, sier Tørdal at det må være hovedstadspressen han da sikter til.

Vi er svært mye omtalt, og i overkant synlige, i lokal- og regionalavisene. Det er nesten for mye, med så sterkt lokalfokus på alt vi gjør. Antagelig kommer dette av at det vi foretar oss har størst interesse lokalt. Etablering av et nytt Oslo-kontor i 2009 vil muligens gi mer fokus på arbeidet i hovedstadsregionen.

Friheten i naturen – et umistelig gode

Jeg er enig i at oppsynet ikke skal være overalt, og har alltid fremhevet at oppsynet ikke skal virke hemmende på det Rieber-Mohn og jeg setter mest pris på når vi dyrker friluftslivet.

Uforstyrret friluftsliv er et grunnleggende gode, og respekten for dette er en grunnverdi for våre ansatte. Friheten til å utøve lovlige friluftslivsaktiviteter, uten et sterkt forstyrrende kontrolltrykk fra myndighetene, må ikke bli borte for oss i vår iver etter å kontrollere.

Kontrollaktiviteten må målrettes mot kjente problemområder, bidra til å opprettholde lovlig atferd og slå ned på vesentlige overtredelser. Det aller meste av vår kontroll retter seg tross alt mot virksomhet som i utgangspunktet både er lovlig og ønskelig, og må ha solid legitimitet hos de lovlydige naturbrukerne.

Kan oppsynet bli mer aktivt, for eksempel i kritiske faser som når nysnøen faller i ulveområder?

Så snart snøen kommer er vi på springstokt, både etter jerv, gaupe, bjørn og ulv. Men også andre oppsynsoppgaver bringer oss i kontakt med sportegn – og med jegermiljøer. Skal vi gjøre et godt arbeid på dette området, må vi ha god oppfølging fra politiet når vi anmelder ulovligheter.

Hvordan er SNOs ressurser på dette området?

Vi er ikke nok folk på rovviltseksjonen, arbeidspresset er for stort. Det er et spinkelt system i et landstrakt land. Oppgavene spenner vidt, vi skal for eksempel ta vare på nordatlantisk villaks og villrein. Dette er store arter med store leveområder, og hvor det også er konflikt.

Rovviltkontaktene spiller en viktig rolle i SNOs arbeid i et stort land. De er ikke oppsynsmenn, men kontaktpersoner

som skal dokumentere rovviltskader på husdyr og gjøre bestandsregistrering av de fire store rovdyrene. Tørdal var usikker på rovviltkontaktens rolle da SNO tok over ansvaret for dem. Det er gjort mye for å standardisere deres skjønnsutøvelse hva gjelder konklusjoner om hva som er rovdyrdrept og ikke.

Likhet er viktig for rettsikkerheten for eksempel reineiere. I dag går det stort sett bra. Vi kuttet ut kontaktene som meldte mindre enn 10-15 skader, slik at antallet rovviltkontakter har gått ned fra 280 til 210. Jeg vil kalle rovviltkontaktene bygdenes beste menn og kvinner, og de har stor tillit lokalt. Det er de som oftest omtales i lokalmedia, og som tar belastningen lokalt.

Et statlig oppsyn – ikke et statlig naturvernforbund
SNO er bevisst innrettet på den brede rollen som miljøvernmyndighetenes feltapparat – et offentlig oppsyn som skal gjennomføre feltoppdrag innen det som til enhver tid er offentlig miljøvernpolitikk.

Våre oppdrag skal være forankret i naturoppsynsloven og de oppdrag som kommer i St.prp. nr. 1, og det årlige tildelingsbrevet fra Miljøverndepartementet. SNO skal ikke utad mene noe om miljøvernpolitikken, men bidra til å gjennomføre den, sier Tørdal.

En såkalt «rendyrket miljøprofil» som Rieber-Mohn etterlyser, vil lett gjøre oss til et statlig naturvernforbund i stedet for et nøytralt offentlig tilsynsorgan. Vår rolle i gjennomføring av rovviltpolitikken er fastsatt av departementet. Det er bestemt i forskrift at uttak av moryr og unger av jerv fra hi kun kan foretas i regi av offentlig myndighet. Resonnementet er at dette kan mest betryggende gjøres av den myndighet som har særlig feltkompetanse og er instruksforpliktet på etisk forsvarlig metodebruk. Det er også vi som vet hvor jervene er, litt enkelt kan du si at vi kjenner alle jervtispene i landet. Dette er selvsagt ikke blant de hyggeligste oppgaver vi har.

Tørdal mener SNO må være på vakt mot å bli et ensidig jakt/fiske- og faunaoppsyn.

Rieber-Mohn fronter her en større vektlegging av det som er hans hjertesaker; faunakriminalitet, jakt og fiske. Det er viktig, men bredden i vårt arbeid for miljøet må være mye større enn som så. Inngrep mot vernede arealer, så som veibygging, tipping av forurensende masser og ulovlig bygging er også alvorlig. Irreversible inngrep som sprenging til ulovlig vei har en annen karakter enn ulovlig felling av et dyr hvis bestand kan øke igjen.

Barmarkskjøring er eksempel på overtredelser der vi har økt antallet anmeldelser til politiet kraftig i de senere år. SNO-sjefen er også opptatt av at det bør reageres mer på brudd på de enkelte lovers kjernebestemmelser, med mindre fokus på formalovertredelser.

Straffeloven § 152 b og store rovdyr
SNO-sjefen mener straffeloven § 152 b er en viktig

En såkalt "rendyrket miljøprofil" som Rieber-Mohn etterlyser, vil lett gjøre oss til et statlig naturvernforbund i stedet for et nøytralt offentlig tilsynsorgan

bestemmelse, selv om den i praksis har hatt et begrenset anvendelsesområde. Han er likevel skeptisk til å anvende bestemmelsen på ulovlig felling av store rovdyr, slik forvaltningspolitikken for disse artene er nå.

Det kan bli vanskelig å få gehør for å anvende § 152 b ved for eksempel ulovlig felling av ulv, selv innen den såkalte ulvesonen. Om et vilkårlig valgt dyr er felt lovlig eller ulovlig har biologisk sett den samme betydning for bestanden. Når myndighetene har funnet det forsvarlig å tillate skadefelling og endog lisensjakt på ulv innen forvaltningssonen, kan det bli problematisk rent biologisk – og formentlig også rettslig – å begrunne at bestandssituasjonen er slik at § 152 b kan anvendes, mener Tørdal.

Etter hans syn vil det være langt enklere å begrunne bruk av bestemmelsen ved ulovlig felling av fåtallige arter som uten unntak er totalfredet.

Fyller man igjen en av de siste dammene der den kritisk truede damfrosken lever, eller skyter noen eksemplarer av dverggås i hekke- eller rasteområdet, er man etter mitt syn nærmere anvendelse av § 152 b enn ved ulovlig felling av et stort rovdyr.

I stedet for å risikere frifinner for overtredelse av straffeloven § 152 b, mener Tørdal man bør vurdere å gå veien om å øke og differensiere straffenivået i særlovgivningens straffebestemmelser. Straffebestemmelsene i miljølovgivningen burde også ha vært harmonisert i større grad. Særlig uheldig er det at grove brudd på for eksempel viltloven og naturvernloven i praksis straffes på forseelsesnivå, slik tilfellet i stor grad er i dag.

For grove brudd på disse lovene kunne fem års strafferamme være passende. Det er veldig synd med bot og kanskje betinget fengsel for alvorlige brudd på dette området. Irreversible inngrep i naturarven til kommende generasjoner må det reageres strengt mot.

Men på ett område legger SNO-direktøren seg helt flat:

Skandulv-rapporten sannsynliggjør ut over all rimelig tvil at vi tross en betydelig innsats ikke har lyktes med å bekjempe ulovlig felling av ulv. Det er ingen trøst at vi deler dette problemet med Sverige. Det er heller ingen trøst at politiets oppfølging av samarbeidet vi har etablert om dette, ikke har vært tilstrekkelig. Skal myndighetene lykkes her, må det til et mer forpliktende tverretatlig samarbeid og et helt nytt fokus på problemet. Vi venter nå på et initiativ fra Riksadvokaten om dette.

tarjei.istad@politiet.no

Kai Erik Tørdal, direktør i Statens Naturoppsyn (SNO)

Uforstyrret friluftsliv er et grunnleggende gode, og respekten for dette er en grunnverdi for våre ansatte.

På tokt i ulendt distrikt

Av politiinspektør Robert Bjugn, Helgeland politidistrikt

Helgeland politidistrikt strekker seg fra grensen mot Nord-Trøndelag i sør til Salten politidistrikt i nord. Distriktet har 179 ansatte som skal betjene 73 950 innbyggere. Det er 11 geografiske og tre funksjonelle enheter i politidistriktet.

Fra en miljøkoordinators synspunkt byr Helgeland politidistrikt på de fleste utfordringene en kan ønske seg. Alt fra ulovlig motorferdsel og faunakriminalitet til forurensing og kulturminneproblematikk.

Organisering av miljøarbeidet

Miljøkoordinatoren er underlagt Fellesoperativ enhet. Fra å være en ¼ funksjon, er nå stillingen tilnærmet en heltidsstilling. Politidistriktet er organisert i fire regioner og i hver av regionene er det en miljøkontakt. Om organiseringen er optimal er stadig til vurdering. Rent operativt fungerer organisasjonsmodellen bra, men tiden er kanskje moden for å knytte miljøfunksjonen nærmere distriktets Økoteam. Ut over dette har distriktet en vel-fungerende miljøjurist i politiadvokat Linda Rømme.

Miljøkoordinatoren har en forholdsvis fri stilling og arbeider innenfor rammene av politimesterens miljøhandlingsplan. Miljøhandlingsplanen er bygget på sentrale føringer samt Miljøforum Nordlands prioriteringer.

Miljøutfordringer

Forurensing

Ulovlig utslipp til luft og vann har vært et stadig tilbakevendende problem. Store industriaktører slipper ut betydelige mengder støv og miljøgifter. Det meste av utslippene er regulert gjennom SFT's utslipptillatelser, men det er ingen hemmelighet at enkelte aktører i mange år ikke har tatt disse påleggene alvorlig nok. Dette har igjen ført til etterforskning og bøtelegging.

Situasjonen er nå betydelig bedret etter strengere pålegg fra forurensingsmyndighetenes side. Også investeringer på flere hundre millioner kroner i nye renseanlegg med ny og verdensledende renseteknologi har bidratt til forbedringen. Bevisst satsing på å få bukt med problemet førte til at Rana kommunes miljøvernpris i år nettopp gikk til stålprodusenten Celsa Armeringsstål.

Motorferdsel

Motorferdselproblematikken skulle være godt kjent for de fleste av Miljøkrims lesere. Statskog Fjelltjenesten og Statens Naturoppsyn (SNO) har gjennom mange år, og i nært samarbeid med politiet, gjort en god innsats ved å bekjempe både barmarkskjøring og ulovlig motorferdsel med snøskuter. Ett av problemene ved snøskuterkjøring er enkelte kommuners liberale dispensasjonspraksis. Ja, vi

har til og med opplevd at politifolk har vegret seg for i det hele tatt å gjennomføre kontroller fordi nærmest all kjøring har vært "lovlig".

På landsbasis ble det i fjor gitt 12000 dispensasjoner etter motorferdselsloven. Halvparten av disse ble gitt i Nord Norge. Av landets kommuner ga Rana kommune flest dispensasjoner med totalt 1401 tillatelser. Når den nye motorferdselloven blir vedtatt håper jeg at både forvaltningen og politiet får et bedre verktøy å arbeide med enn tilfellet har vært til nå.

Barmarkskjøring synes å bre om seg mer og mer med betydelige terrengskader som resultat. Enkelte tilfeller blir anmeldt og senest i august i år ble seks ungdommer fra Helgeland påtruffet under ulovlig barmarkskjøring. Forelegget på 15 000 kroner ble ikke vedtatt og saken er derfor fortsatt under etterforskning

Kulturminner

I politidistriktet er det mange registrerte kulturminner, det gjelder både høyt til fjells, men også langs en langstrakt kyststripe. Jeg har inntrykk av at kommunene etter hvert er blitt flinke til å "passe på" registrerte kulturminner og også sørge for nødvendige og pålagte undersøkelser før forskjellige tiltak iverksettes.

Elvefiske

De siste årene har det fra lokalt hold vært stor oppmerksomhet rettet mot problemene som de lakseførende vassdragene i regionen har med Gyrodactylus salaris (Gyro), både når det gjelder infeksjon, behandling og smitte. Vi snakker her om store og nasjonalt viktige laksevassdrag som Ranelva, Røssåga og Vefsna. Ranelva ble behandlet med rotenon i 2003 og 2004, og det arbeides nå jevnt og godt for å hindre resmitte.

Grunneierne føler nok av den grunn et sterkt behov for kontroll med aktivitetene i og rundt vassdraget, og for et tett og godt oppsyn. Siden politiet ikke har kapasitet til å drive direkte oppsyn langs elvestrekningene, har vi ved flere anledninger holdt informasjonsmøter og korte kurs for å bevisstgjøre grunneierne om hvilke rettigheter og ikke minst plikter som følger med kontrollvirksomheten. Slik lokal kompetanseoverføring er etter min mening et godt kriminalitetsforebyggende tiltak.

Rovvilt

Jerv

For politiet på Helgeland er arbeid med rovvilt ofte et aktuelt tema. Selv om politiet ikke har noe med forvaltningen å gjøre, er det ikke tvil om at vi med vår tilstedeværelse i sentrale rovviltområder kunne ha avdekket eller avverget en del ulovligheter.

Som eksempel kan jeg å nevne et par episoder. Politiet fikk for et par år siden melding fra turgåere om et jervekadaver som var nedsteinet. Stedet ble undersøkt og hendelsen dokumentert. Det viste seg å være en voksen jerv som var drept og ut fra spor på beinrestene tydet mye på at en skarp gjenstand, kanskje en spade, var brukt til å ta livet av dyret.

Resultat av ulovlig barmarkskjøring sommeren 2008. Saken er under etterforskning. Foto: politibetjent Trygve Ulset

Ulovlig snøskuterkjøring i Saltfjellet og Svartisen Nasjonalpark. Foto: politibetjent Trygve Ulset

Politistudenter får opplæring i miljøkontroll. Foto: politibetjent Trygve Ulset

For øvrig var det ikke mulig å finne dyrets hode. Senere møtte jeg tilfeldigvis noen italienere som jaktet ryper i Sverige, like over riksgrensa fra der jervekadaveret ble funnet. En av disse fortalte at han hadde "fått" et jervehode fra en person som hadde tilknytning til området Trofeet står formentlig i dag på ei kostbar peishylle et sted i Italia.

Bjørn

Det skal være to årlige ynglinger av bjørn innenfor politidistriktets grenser og det er ikke tvil om at bjørnen representerer et merkbart problem for enkelte saueiere på Helgeland. Politiet har likevel til nå ikke registrert ulovligheter knyttet til dette konfliktområdet.

Havørn

Siste hekkesesong forsvant ca 90 % av eggene og ungene fra havørnlokalitetene på kysten av Helgeland. Statens Naturoppsyn fører nøye tilsyn med områdene og konstaterte tidlig på våren at det så ut til å bli en god sesong for havørnbestanden. Av en eller annen grunn forsvant både egg og unger uten at det ble funnet spor etter døde ørneunger eller rester fra eggene. Vi har ingen klar teori om hva som har skjedd, men kan selvfølgelig ikke utelukke at reirene er plyndret. En annen teori er at ferdselforbudet rundt holmene er brutt av fritidsfiskerne med den følge at predatorer har forsynt seg av egg og unger. Politiet etterforsker fortsatt saken.

Verneområder

Saltofjellet og Svartisen Nasjonalpark samt Børgefjell Nasjonalpark er to store verneområder i politidistriktet. Samlet er det 83 verneområder i politidistriktet hvorav de fleste av disse er naturreservater. Politiet har ikke registrert spesielle eller ekstraordinære problemer knyttet til disse områdene.

Miljøforum

Miljøforum Nordland er en viktig aktør i det tverrfaglige samarbeidet i fylket. Jeg vil nevne Statskog, SNO, Kystvakta, Fylkesmannens miljøvernnavdeling og fylkeskommunens kulturvernnavdeling som særlig viktige samarbeidspartnere. Miljøforumet har i sterk grad bidratt til forenklet samarbeid innenfor miljøspørsmålene også i Helgeland politidistrikt.

Samarbeid med Politihøgskolen avd. Bodø

Sist vinter tok høgskolelektor Ole B. Grotnes med seg en del studenter til Helgeland hvor de fikk innføring i praktisk oppsynstjeneste. Etter min oppfatning et viktig bidrag for å bevisstgjøre nye polititjenestemenn og -kvinner om at miljø er et fagfelt hvor politiet spiller en viktig rolle. Håpet er selvfølgelig at samarbeidet vil fortsette også i årene framover.

Ulovlig maling på fredet kulturminne. Pila peker mot runeskrift i kleberstein på Esøya, (runeskriften forstørret i eget innfelt bilde). Bildet er tatt under en samarbeidskontroll på Helgelandskysten. I forgrunnen kulturvernsef Egil Murud og arkeolog Trine Johanson fra Nordland fylkeskommune. Foto: Robert Bjugn

Helgeland politidistrikt

Innbyggere: 73 950

Ansatte i politidistriktet: 179

Areal: 13025,31 km²

Kystlinje fastland: 134,4 km

Høyeste fjell: Oksskolten - 1 916 moh.

Naturvernområder: 83

Politibetjent Bjørn Einar Bjørnå under åstedundersøkelse etter funn av drept jerv. Det var kommet inn melding fra turgåere om et jervekadaver som var nedsteinet. Stedet ble undersøkt og hendelsen dokumentert.

Det viste seg å være en voksen jerv som var drept og ut fra spor på beinrestene tydet mye på at en skarp gjenstand, kanskje en spade, var brukt til å ta livet av dyret. For øvrig var det ikke mulig å finne dyrets hode. Senere møtte jeg tilfeldigvis noen italienere som jaktet ryper i Sverige, like over riksgrensa fra der jervekadaveret ble funnet. En av disse fortalte at han hadde "fått" et jervehode fra en person som hadde tilknytning til området Trofeet står formentlig i dag på ei kostbar peishylle et sted i Italia.

Foto: Robert Bjugn

Straffeskjerpelse

ved "særlig skjerpende omstendigheter"

Av lagdommer Rune Bård Hansen, Agder lagmannsrett. Illustrasjonsfoto: Arbeidstilsynet, Benedikte Skarvik

Arbeidsmiljøloven (aml) § 19-1 hjemler straffansvar for innehaver av virksomhet, arbeidsgiver og den som i arbeidsgivers sted leder virksomheten. Det følger av bestemmelsens andre ledd at strafferammen heves fra tre måneders til to års fengsel ved "særlig skjerpende omstendigheter" Når bør den skjerpede siderammen benyttes og hva er de prosessuelle følgene av det?

Bestemmelsens ordlyd

Arbeidsmiljøloven § 19-1 andre ledd lyder slik:

"Under særlig skjerpende omstendigheter kan fengsel inntil to år anvendes. Ved avgjørelsen av om det foreligger slike omstendigheter, skal det særlig legges vekt på om overtredelsen har eller kunne ha medført alvorlig fare for liv eller helse eller om den er foretatt eller fortsatt tross pålegg eller henstilling fra offentlig myndighet, vedtak av arbeidsmiljøutvalget, eller henstilling fra verneombud eller bedriftshelsetjeneste"

Bakgrunnen for § 19-1 andre ledd

Arbeidsmiljøloven § 19-1 hjemler straffansvar for innehaver av virksomhet, arbeidsgiver og den som i arbeidsgivers sted leder virksomheten. Den alminnelige strafferamme i bestemmelsens første ledd er bøter eller fengsel inntil tre måneder eller begge deler. Hvis det foreligger "særlig skjerpende omstendigheter" heves strafferammen etter andre ledd til fengsel inntil to år.

Bestemmelsen fikk sin nåværende utforming i § 85 i arbeidsmiljøloven av 1977 og er nærmest uforandret i den nye loven. Forarbeidene til 1977-loven er derfor fremdeles relevant som rettskilde.

Bakgrunnen for straffeskjerpelsesalternativet i andre ledd var todelt i 1977:

- for det første var det et ønske å oppnå mer ensartet praksis ved at man ikke lenger skulle ha behov for å benytte straffelovens bestemmelser i de tilfellene hvor forholdet var av så alvorlig karakter at tre måneders strafferamme etter § 85 første ledd ikke var tilstrekkelig til å gjenspeile overtredelsens grovhet.
- for det andre var det viktig for lovgiver å skjerpe strafferammen for å understreke overtredelsenes samfunnsskadelige karakter, se Ot.prp. nr 3 (1975 – 76) s. 89.

Flere andre spesiallover bruker forøvrig uttrykket "særlig skjerpende omstendigheter" som kriterium for

bruk av skjerpet sideramme. Det kan legges til grunn at "særdeles" og "særlig" skal forstås på samme måte og dermed ikke innebærer ulik gradering av hvor skjerpende omstendighetene skal være før straffskjerpelse er aktuelt. Den forskjellige begrepsbruk skyldes manglende samordning i lovarbeidet.

Når skal den skjerpede siderammen benyttes?

Formuleringen av paragraf 19-1 andre ledd innebærer at avgjørelsen av om det foreligger "særlig skjerpende omstendigheter" skal foretas etter en konkret og bred helhetsvurdering. Videre ramser bestemmelsen opp noen alternative forhold det særlig skal legges vekt på i denne vurderingen. Momentene er på ingen måte uttømmende, og det kan være korrekt å benytte andre ledd selv om ingen av dem foreligger i saken.

Den mest praktiske anvendelse av andre ledd er når overtredelse "har eller kunne ha medført alvorlig fare for liv eller helse". Det kreves i så fall at det foreligger årsakssammenheng mellom det straffbare forholdet og følgen, og at det også er påregnelig for gjerningspersonen at overtredelsen har eller kunne medført alvorlig fare for liv eller helse. Tilfeldige og upåregnelige hendelser utløser normalt ikke et straffansvar etter andre ledd selv om det oppstår en arbeidsmiljørisiko. Paragraf 19-1 andre ledd skiller seg dermed fra første ledd ved at sistnevnte bestemmelse er et formaldelikt med svært vid slagvidde som rammer enhver overtredelse av arbeidsmiljøloven og forskriftsverket.

Avgjørelsen av om det foreligger straffeskjerpende omstendigheter må som nevnt baseres på en konkret helhetsvurdering av det aktuelle forholdet. Momentene opplistet i § 19 - 1 andre ledd er bare en oppramsing av de forholdene som vanligvis vil være av størst betydning.

Rt. 2001 s. 110 (portalkrandommen)

Avgjørelsen i 2001 s. 110 (Portalkrandommen) er instruktiv når det gjelder hvilke vurderinger som vil være avgjørende for valget mellom første og andre ledd.

Saken gjaldt en ulykke med en skinnegående portal-kran som tilhørte et mekanisk verksted. I forbindelse med løfting av en tank på 55,6 tonn veltet kranen og havnet i sjøen. Kranføreren druknet i maskinhuset, og en sjømann fikk en wireklype i hodet og ble 100 % arbeidsufør.

Vedkommende, som både var adm. direktør og daglig lederen av verkstedet, ble i lagmannsretten dømt for tre forhold. For det første for å ha unnlatt å sørge for tilstrekkelig vedlikehold av kranen, noe som ble subsumert under daværende arbeidsmiljølov § 85 første ledd som tilsvarer § 19-1 i dagens lov.

Derneft omfattet domfellelsen at han hadde koblet ut overlastbryteren og momentbryteren på kranen, noe

lagmannsretten vurderte så grovt at § 85 andre ledd om særlig skjerpende omstendigheter ble anvendt. Han ble også domfelt for å ha oppsertifisert kranen til tyngre løfteoperasjoner til tross for at han ikke hadde formell kompetanse til å foreta oppsertifiseringer. Dette ble subsumert under § 85 første ledd. Påtalemyndigheten anket over lovanvendelsen vedrørende subsumsjonen av vedlikeholdssvikten, og fikk medhold i Høyesterett. Førstvoterende uttalte i den anledning følgende:

"Som nevnt er det fastslått at ulykken hadde sammenheng med at bremsene på kranen sviktet. Dette skyldtes igjen feiljustering og nedslitte bremsebånd. Lagmannsretten legger til grunn at slitasjen hadde skjedd forholdsvis jevnt over et ikke utbetydelig tidsrom, og at feilene var blitt oversett av dem som hadde foretatt kontrollen. Retten kommer etter dette til at bremssvikten skyldtes uforsvarlige rutiner, som A, i kraft av å være daglig leder og særlig krankyndig, måtte være ansvarlig for.

Et sentralt moment ved avgjørelsen av om det foreligger særlig skjerpende omstendigheter, er i følge lovteksten om overtredelsen har eller kunne ha medført alvorlig fare for liv eller helse.

Som lagmannsretten ser jeg det som klart at dette er tilfellet for manglende vedlikehold av bremsene på en slik kran som vår sak gjelder. Når bremsene ikke fungerte som de skulle, innebar det en nærliggende fare for at kranen kunne velte. Kranen veide over 300 tonn, føreren satt i førerhuset vel 20 meter over bakken, og kranen ble manøvrert på en kai med andre arbeidstakere i nærheten. En velt ville åpenbart innebære en alvorlig fare for både kranføreren og andre, slik også hendelsesforløpet i vår sak viste.

Når lagmannsretten likevel ikke anvendte § 85 andre ledd la retten vekt på at A hadde hatt tro på at det var foretatt en effektiv delegasjon av ansvaret for vedlikeholdet av kranen. Det fremgår imidlertid av herredsrettens domsgrunner, som lagmannsretten viser til, at maskinformannen hadde tatt opp med ledelsen at det måtte utpekes en person fra verkstedet som hadde særskilt oppgave å vedlikeholde kranen, men at han ikke fikk gehør for det. Maskinformannen hadde også tatt opp spørsmålet om sin egen opplæring, men var blitt henvist til håndboken for kranen, og han hadde forgjeves ønsket å bli fratatt vedlikeholdsansvaret for kranen.

I lys av dette kan jeg ikke følge lagmannsretten her. Lagmannsretten viser også til at A ikke handlet forsettlig. Heller ikke dette kan etter min mening føre til at andre ledd ikke anvendes. Særlig ut fra det store farepotensialet ved manglende vedlikehold av bremsene, og de varsler A hadde fått om at det kunne være problemer, mener jeg at det foreligger særlig skjerpende omstendigheter, slik at forholdet går inn under andre ledd i § 85."

Høyesterett skjerpet straffen fra betinget fengsel i 30 dager og en bot på 50 000 kroner til ubetinget fengsel i 60 dager.

Det er det eneste tilfelle der Høyesterett idømte ubetinget fengselsstraff for brudd på aml (1977) § 85 (§ 19-1 i den nye loven).

Frostating lagmannsretts dom 2. mai 2007 (ILF-2007-8566)

Dette er et annet eksempel på anvendelse av § 85 andre ledd. Her ble en arbeidsgiver, en dykkerleder og dykkeforetaket dømt for flere forsømmelser i forbindelse med en risikofylt dykkeroperasjon. Det var blant annet ikke sørget for at dykkerne benyttet svømmeføtter og livline under arbeidet, noe som er påbudt i følge forskrift om dykking 30. november 1990.

Samtlige tiltalte ble også dømt for brudd på internkontrollforskriften § 5 nr. 6 fordi det ikke var foretatt skriftlig risikovurdering av operasjonen der en dykker omkom. Både de personlig ansvarlige og foretaket ble domfelt for overtredelser av aml § 85 andre ledd da det forelå særlig skjerpende omstendigheter ved samtlige overtredelser.

Straffen ble fastsatt til betinget fengsel på henholdsvis 60 og 45 dager med tillegg av en bot på 25 000 kroner for begge. Foretaket fikk foretaksstraff med 150 000 kroner.

Lagmannsretten pekte forøvrig under henvisning til Rt. 2001 s. 110 (Portalkrdommen) på at straffen egentlig burde ha vært ubetinget for begge, men fordi saken var blitt uforholdsmessig gammel, nærmere 3 år og 8 måneder, ble den gjort betinget.

De domfelte anket lovanvendelsen til Høyesterett og hevdet at arbeidsmiljøloven ikke skulle vært anvendt i saken. Anken ble forkastet i Rt. 2007 side 1458.

Fare for liv eller helse vil vanligvis medføre at den strengere strafferamme anvendes.

Særlig skjerpende omstendigheter vil i alminnelighet foreligge ved alvorlig fare for liv eller helse, slik som i de to dommene omtalt ovenfor.

Dette vil imidlertid ikke alltid være tilfelle, jf Rt. 1985 s. 185 (Trallebanedommen). En stasjonsleder på et kraftverk ble dømt for overtredelse av den gamle lovens § 85 første og tredje ledd. Den ordinære strafferammen ble anvendt til tross for at det ikke bare forelå alvorlig fare for liv eller helse, men inntrådte dødsfølge. Ulykken skjedde ved risikofylt toppkjøring på en trallebane.

Domfeltes forsømmelse var imidlertid ikke så klanderverdig at andre ledd fikk anvendelse. Som stasjonsleder hadde han likevel ikke tatt tilstrekkelig initiativ mot risikoen som toppkjøringen innebar, og hadde derfor

ikke opptrådt fullt forsvarlig i enhver henseende, jf aml (1977) § 85 tredje ledd (nåværende § 19-1 tredje ledd).

Domfeltes beskjedne uaktsomhet viser seg ved at boten ble fastsatt til bare 2000 kroner.

Avgjørelsen illustrerer at momentene i § 19 - 1 andre ledd andre punktum verken er uttømmende eller hver for seg utslagsgivende. Avgjørelsen vil alltid avhenge av en konkret helhetsvurdering av hele hendelsesforløpet.

Kort om de øvrige momentene opplistet i § 19-1 andre ledd.

Alternativet "eller om den er foretatt eller fortsatt tross pålegg eller henstilling fra offentlig myndighet" gjelder i første rekke i forhold til Arbeidstilsynets vedtak, se arbeidsmiljøloven § 18 - 6. Det vil likevel også omfatte andre myndigheters pålegg om iverksetting av tiltak til bedring av helse-, miljø- og sikkerhetsforhold f.eks pålegg fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) eller Statens forurensningstilsyn (SFT).

Med alternativet "om overtredelsen er foretatt eller fortsatt tross vedtak av arbeidsmiljøutvalget" siktes det til vedtak arbeidsmiljøutvalget treffer i medhold av arbeidsmiljøloven § 7 - 2 (5). Det følger av bestemmelsen at arbeidsmiljøutvalget kan vedta at arbeidsgiver skal gjennomføre konkrete tiltak til utbedring av arbeidsmiljøet hvis utvalget finner det påkrevd av hensyn til liv eller helse.

Siste alternativ i oppramsingen gjelder at verneombudet etter lovens § 6 - 2 (4) skal varsle arbeidstakerne og arbeidsgiveren, eller dennes representant, om forhold som kan medføre ulykkes- eller helsefare. Hvis arbeidsgiver ignorerer verneombudets krav om utbedringer eller stansing etter § 6-3, vil dette være et straffeskjerpende moment.

På samme måte vil det være straffeskjerpende hvis arbeidsgiver ikke tar hensyn til faglige påpekninger om farlige forhold fra bedriftshelsetjenesten, jf. § 3 - 3. I aml (1977) § 85 var begrepet "verne- og helsepersonale" benyttet. Dette ble byttet ut med "bedriftshelsetjeneste" i den nye loven for å forenkle og tydeliggjøre regelverket, jf. NOU 2004:5 s. 204.

Noen prosessuelle spørsmål

Valget av strafferamme hører til straffespørsmålet

Det ble slått fast i Rt. 2001 s. 110 (Portalkrdommen) at det hører til straffespørsmålet og ikke skyldspørsmålet om det foreligger særlig skjerpende omstendigheter.

Dette har blant annet den betydning at høyesterett har full kompetanse til å prøve subsumsjonen som en del av lovanvendelsen under straffespørsmålet, jf. straffeprosessloven § 306 andre ledd.

« Det er mange feiloppfatninger når det gjelder den straffeskjerpende siderammens betydning for foreldelsesfristen »

Strafferammen i andre ledd gir fem års foreldelse for alle overtredelser av aml § 19-1

Det er mange feiloppfatninger når det gjelder den straffeskjerpende siderammens betydning for foreldelsesfristen. I og med at siderammen går opp til fengsel i to år, vil foreldelsesfristen være fem år, jf. straffeloven § 67.

Fem års foreldelsesfrist gjelder i forhold til samtlige ledd i § 19-1 fordi strafferammen heves ved særlig skjerpende omstendigheter i sin alminnelighet, og ikke ved spesielt nevnte følger. Selv om man åpenbart står overfor en overtredelse av aml § 19-1 som må subsumeres under første ledd, med 3 måneders strafferamme, vil foreldelsesfristen derfor være 5 år, og ikke to år, slik strafferammen på 3 måneder i første ledd isolert sett ville medføre, jf. Rt. 1962 s. 494 og Rt. 1992 s. 723.

Jeg erfarte i Økokrim at straffesaker er blitt henlagt fordi politiet feilaktig har trodd at overtredelser av aml (1977) § 85 første ledd ble foreldet allerede etter to år.

Sentral arbeidsrettslig litteratur bidrar her til misforståelser. Det er ikke riktig når Fougner m. fl. skriver på side 934 i 2006- utgaven av sin kommentar til den nye arbeidsmiljøloven:

“Hvis en overtredelse i utgangspunktet kan anses som så graverende at arbeidsmiljølovens strengeste straff – to års fengsel – kommer til anvendelse, vil foreldelsesfristen således være fem år”

Samme feilaktige resonnering står også å lese i siste utgave av Gyldendal rettsdata (tidligere Karnov norsk lovkommentar) i kommentarene til arbeidsmiljøloven.

En slik løsning er uholdbar fordi tidspunktet for foreldelse ville være avhengig av rettens eller påtalemyndighetens konkrete skjønn i den enkelte sak. Standpunktet er også uttrykkelig tilbakevist ved avgjørelsen i Rt. 1962 s. 494 (Foreldelsesfrist). Her uttalte Høyesterett om spørsmålet:

“Det er den høyeste straffesats i en straffebestemmelse som etter straffelovens § 67 er avgjørende for foreldelsesfristens lengde. Hvor et straffebud inneholder en alminnelig strafferamme, og en høyere som kommer til anvendelse i særlige tilfelle etter domstolenes skjønn, slik som her er tilfelle, vil det være den siste som er bestemmende for foreldelsesfristen.”

Kompetansespørsmål

Arbeidsmiljøloven § 19-7 bestemmer at overtredelser av loven er forseelser uansett straffens størrelse. Denne bestemmelsen innebærer at forsøk på overtredelse av § 19-1 andre ledd ikke er straffbart, jf. straffeloven § 49, 2. ledd. Størst betydning har det imidlertid at forseelsaker prosessuelt kan undergis en enklere saksbehandling enn forbrytelser.

Det er denne lettvinne behandlingsmåten som oftest har vært lovgiverens motiv for å erklære at en lovovertrødelse skal betraktes som forseelse selv om den kan medføre høyere straff enn fastsatt i straffeloven § 2. Overtredelser av § 19-1 andre ledd kan som forseelse påtales av politiet, mens påtale av forbrytelser som hovedregel faller inn under statsadvokaten, jf. straffeprosessloven § 67 a.

Politiet er dermed tillagt kompetanse til å reise tiltale, utferdige forelegg eller henlegge saker etter bestemmelsen.

Politiet kan også anke straffesaker etter § 19-1 andre ledd, jf. straffeprosessloven § 68 første ledd og påtaleinstruksen § 27 – 1.

På samme måte kan politiet gjøre vedtak om fullbyrding av dom, jf. straffeprosessloven § 455 første ledd og påtaleinstruksen § 29 – 1 andre ledd. Se til illustrasjon Rt. 2007 s. 382 om tiltale etter lov om alternativ behandling av syke tatt ut av inkompetent påtalemyndighet. Loven har skjerpet sideramme med to års strafferamme uten forseelsesklausul. Tiltalen var dermed feilaktig tatt ut av politiet og ikke av statsadvokaten. Høyesterett opphevet tingrettens og lagmannsrettens dommer i saken.

Påtaleinstruksen § 22 – 2 tredje ledd bestemmer at spørsmålet om tiltale likevel skal forelegges statsadvokaten til avgjørelse i saker der politiet vanligvis har kompetanse, når saken har stor allmenn interesse eller når det er bestemt av overordnet myndighet.

Det samme er bestemt vedrørende utferdigelse av forelegg i påtaleinstruksen § 20 – 3. Alternativet “stor allmenn interesse” vil ofte være aktuelt ved alvorlige arbeidsulykker. I slike saker vil siktelsen som regel omfatte § 19-2 andre ledd.

Konklusjon

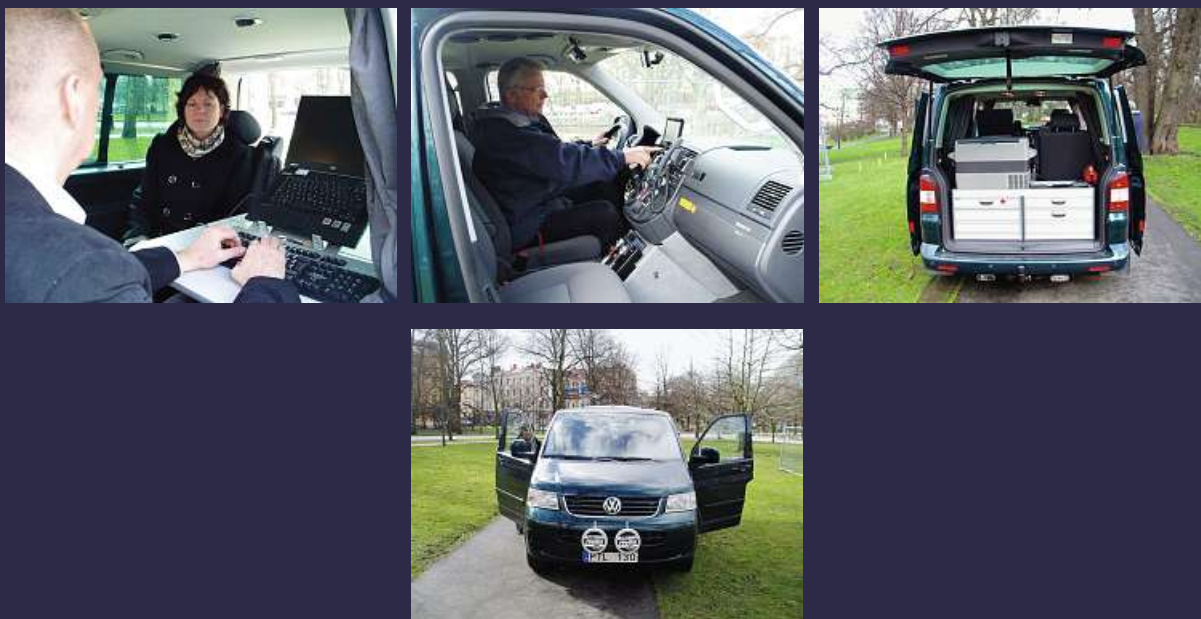
Jeg var førstestatsadvokat i Økokrim i fem år og behandlet en rekke arbeidsmiljø saker. Min erfaring er at påtalemyndigheten for sjelden utferdiger siktelse etter aml § 19-1 andre ledd.

Riksadvokaten har gjentatte ganger tatt til orde for at straffenivået bør heves på dette kriminalitetsfeltet, se Riksadvokatens rundskriv om arbeidsmiljøkriminalitet fra 1996. Hvis denne målsettingen skal oppnås, er et egnet middel å anvende den strengere strafferamme i alle saker der det er grunnlag for det.

Det er lite rettspraksis om grensen mellom første og annet straffalternativ i § 19-1. Fra dommersynsvinkel er det derfor også ønskelig med flere tiltaler etter andre ledd, slik at domstolene kan gi nærmere retningslinjer for grensedragningen.

runebard.hansen@domstol.no

Miljøbuss i Sverige

Utdrag av intervju med Håkan Frostmann, sjef for miljøkrimenheten i Västra Götaland, gjengitt fra avisen Svensk Polis.

Nye arbeidsmetoder hjelper etterforskerne som jobber med miljøkriminalitet. I Västra Götaland i Sverige har de skaffet seg en miljøbuss som skal hjelpe dem til å bli mer effektive til å løse miljøkriminaliteten.

"Iblant fremstilles miljøkriminalitet som nesten umulig å løse, og ofte tar det lang tid fra anmeldelsen kommer inn og til politiet endelig har tid til å dra ut for å undersøke videre. Da har bevisene allerede blitt forringet, tørket inn, eller skylt bort." sier Håkan Frostmann som er sjef for miljøkrimenheten i Västra Götaland.

For et par år siden ble han oppringt av trafikk- og miljøavdelingen i en kommune og fikk vite at det luktet løsningsmiddel fra avløpet i et villaområde. Han ringte påtalemyndigheten og fikk en umiddelbar beslutning om husransaking. Deretter reiste han og en kollega til stedet i den spesialbygde miljøbussen for å ta prøver. De fant snart ut hvilken bolig utslippet kom fra. Håkan Frostmann forteller videre:

"Der bodde det en mann som hadde et firma innen slamsugning. Vi oppdaget en spyleavsats bak huset hans. Det viste seg at han hellte ut sterke løsningsmiddel her. Vi tok direkte avhør av ham i to timer i bussen".

Hvis de hadde jobbet med denne saken på tradisjonelt vis, ville saken ikke bli løst mener Håkan Frostmann. Da måtte først kommunen ha skrevet en anmeldelse til påtalemyndigheten.

Der ville anmeldelsen ha ligget til påtalemyndigheten hadde fattet beslutning om å innlede forundersøkelse. Deretter hadde saken blitt sendt videre til politiet for utredning.

"Bevisene hadde bokstavelig talt rent bort. For det er bare å spyle lenge nok så forsvinner slike bevis", konstanterer Håkan.

Viktige faktorer for å løse miljøkriminalitet effektivt:

Samarbeid er helt avgjørende

Samarbeid med andre myndigheter er altså en avgjørende faktor i miljøpolitiets arbeid. Via en samarbeidsgruppe har de kontakt med berørte på fylkeskontoret og med kommunenes miljøinspektører.

Miljøenheten samarbeider også med påtalemyndigheten som kan gi beslutning om umiddelbare etterforskningsskritt, på den måten kan politiet raskt komme i gang med å sikre bevis.

I Sverige er politiet og påtalemyndigheten atskilt som to selvstendige enheter, i motsetning til Norge der disse på de fleste områder er del av samme organisasjon (red.anm.).

« *Man kan sette seg ned å analysere alle vanskeligheter, eller så kan man gjøre noe: dra ut, sikre bevis, ta avhør - det er bare å brette opp armene* »

Miljøbuss

En annen viktig faktor for å løse miljøkriminalitet er enhetens miljøbuss. Den er innredet med skrivebord, datautstyr, telefon, politiets ulike radiosystem, utstyr for prøvetaking og et kjøleskap/fryser til å oppbevare prøvene.

Egen jurist

En tredje faktor er at enheten har en egen jurist som er ekspert på den kompliserte lovgivningen på miljøområdet. Juristen tar også egne avhør og gjennomfører etterforskningskritt.

“Man kan sette seg ned å analysere alle vanskeligheter: hvordan skal vi finne miljøkriminalitet, hvorfor vokser det oss over hodet - eller så kan man gjøre noe: dra ut, sikre bevis, ta avhør. Det er bare å brette opp armene”

Fakta om Miljøbrottpolisen

Enheten ble etablert i 2001 og hører til etterforskningsavd. i fylket.

Fem politifolk og en jurist jobber her. De sitter i Gøteborg men betjener fylkets 49 kommuner.

I dag håndterer de brudd på det ytre miljøet, men tanken er at de også skal ta over arbeidsmiljøkriminaliteten.

Fire steg mot raskere etterforskning:

1. Samarbeid med tilsynsmyndigheter, kommunen og fylkeskrimpolitiet slik at det blir naturlig for dem å ringe å tipse
2. Opprette en anmeldelse allerede på telefon
3. Kontakte påtalemyndigheten for å få rask beslutning om videre etterforskningskritt
4. Begynne etterforskningen umiddelbart med åsted/plassundersøkelse, prøvetaking og avhør

Interpol ser på klimakvotekrim

Av spesialetterforsker Per Knut Vistad, Økokrim. Foto av Interpol-bygningen i Lyon. Foto: politioverbetjent Kenneth Didriksen, Økokrim

Interpol skal se på mulig kriminalitet som følge av innføring av klimakvoter. Det ble klart på den sjette Interpolkonferansen om miljøkriminalitet, som ble holdt i Lyon i oktober.

Interpol sin satsing på arbeid mot miljøkriminalitet ble igangsatt tidlig på 90-tallet, og har særlig de senere år hatt et oppsving i aktivitetsnivå og konkrete resultater. De siste årene har det vært to undergrupper i sving. En som arbeider innen fauna/natur og en innen forurensning. Økokrim og Norge er i dag representert i begge gruppene, Antonio Poleo i faunagruppen og undertegnede i forurensningsgruppen.

Kvotesvindel

Nye prosjekter for forurensningsgruppen er et såkalt white paper (et dokument med samling av dommer ol. for offentliggjøring), et generelt opplærings-program innen forurensningsområdet, en manual for etablering av tverrfaglige etterforskningsgrupper (nasjonalt og eventuelt internasjonalt) samt et prosjekt som skal se på mulig kriminalitet som følge av innføring av klimakvoter. Det ble klart på den sjette Interpolkonferansen om miljøkriminalitet, som ble holdt i Lyon i oktober.

Etter prinsippene i Kyoto-protokollen er det etablert et system med utstedelse av- og handel med klimakvoter i FN-regi. Hensikten er å redusere det globale utslippet av klimagasser.

Prosjektet består i korthet i at en ønsker å se nærmere på hvilke lovbrudd dette nye systemet kan medføre, d.v.s. å se nærmere på problemstillingen håndheving. En kan tenke seg at det kan oppstå ulike former for kriminalitet knyttet til utstedelse av kvoter, handel med kvoter, oppgjør av kvoter og det mer ordinære i tilknytning til måling, overvåking og rapportering av faktiske utslipp av klimagasser.

Arbeidsgruppen tar sikte på å henvende seg til relevante

instanser forut for at Klimaavtalen skal reforhandles i København i desember 2009.

I tillegg vil arbeidsgruppen innen forurensningskriminalitet videreføre et prosjekt om sammenhengen mellom såkalt EE-avfall (komfyrer vaskemaskiner ol.) og organiserte kriminalitet, og et om utslipp fra fartøy (inklusive opplæringsprogrammer). Arbeidet med temasiden på Interpol sin hjemmeside vil også bli videreført.

Mangel på midler

Arbeidet mot miljøkriminalitet er støttet av Interpols sentrale organer, selv om den økonomiske støtten er ganske minimal. Interpol sitt budsjett, som i hovedsak utgjøres av den årlige kontingenten fra medlemslandene, er begrenset og det gjennomføres en stram prioritering.

På grunn av den økonomiske situasjonen har fauna-gruppen allerede i flere år fått økonomisk støtte til sine prosjekter gjennom ikke offentlige organisasjoner (NGO-er).

Årets konferanse var utvidet med en dag, med ca. 20 særlig inviterte NGO-er (stakeholders meeting) foruten representanter fra 53 ulike land. I forkant av konferansen hadde det også gått ut anmodning til medlemmene i arbeidsgruppene om økt økonomisk støtte.

For Norges del er denne anmodningen stilet videre til Politidirektoratet og berørte departement. Slik støtte er nødvendig for å kunne få på plass "deskofficers" på forurensningssiden i Interpols organisasjon i Lyon, samt for å videreføre konkrete prosjekt.

per.knut.vistad@politiet.no

Politiets etterforskning av sjøulykker

Av politiadvokat Per Kristian Haaland, Rogaland politidistrikt

Fra 1. juli i år overtok politiet ansvaret som sjøfartsinspektørene tidligere hadde for straffeprosessuell etterforskning av sjøulykker mv. Bestemmelsene i påtaleinstruksen kapittel 32 om sjøfartsinspektørene ble samtidig opphevet.

Endringen medfører at den enkelte politimester nå har ansvaret for etterforskning av sjøulykker ol. i eget distrikt innenfor norsk territorialfarvann. Ansvaret for etterforskning av sjøulykker med norsk skip utenfor norsk territorialfarvann, ligger til politimesteren i det distriktet hvor skipet har sitt hjemsted.

Sjøulykke mv. kan være grunnstøtinger/havari, ulovlig utslipp fra skip (forurensning), arbeidsulykker om bord og brudd på sjøveisreglene (trafikkregler til sjøs) ved eksempelvis kollisjon mellom skip. Økokrim har fortsatt en saklig kompetanse for særlig alvorlige utslipp fra skip, jf. påtaleinstruksen § 35-4.

I forskrift gitt med hjemmel i sjøloven har skipsfører eller rederi melde- og rapporteringsplikt ved sjøulykker mv. Ved behov for assistanse skal slik melding gis til Hovedredningssentralen (HRS) eller kystradiostasjon.

Der hvor det ikke er behov for assistanse skal meldingen gis til Sjøfartsdirektoratet. HRS, kystradiostasjon eller Sjøfartsdirektoratet har så ansvaret for umiddelbart å varsle saksansvarlig politidistrikt.

En arbeidsgruppe bestående av berørte myndigheter arbeider blant annet med hvordan melde- og rapporteringsplikten skal praktiseres. Skipssikkerhetsloven med forskrifter vil være sentral under politiets etterforskning av sjøulykker mv. Loven har flere straffebud, og statsadvokaten har påtalekompetanse i de alvorligste sakene. Sjøfartsdirektoratet i Haugesund er tilsynsmyndighet etter skipssikkerhetsloven.

Riksadvokaten har i samråd med Politidirektoratet besluttet å gi Rogaland politidistrikt ansvar for å etablere spesialkompetanse for etterforskning og påtale ved sjøulykker mv., og at distriktet har et særlig ansvar for å yte slik kompetansebistand til saksansvarlig politidistrikt. Det må presiseres at det her er tale om kompetansebistand og ikke ressursbistand.

Ansvaret er lagt til politidistriktets Nordsjø/miljøseksjon som består av fem etterforskere, en tidligere sjøfartsinspektør (ansatt ut 2009 med kontorsted Bodø), og to politiadvokater integrert. Riksadvokaten har også besluttet å gi Rogaland statsadvokatembeter et overordnet faglederansvar for kompetanseoppbyggingen som politidistriktet har fått ansvar for.

Nordsjø/miljøseksjonen er sammen med Rogaland statsadvokatembeter i gang med å bygge opp spesialkompetanse i etterforskning og påtale ved sjøulykker mv. Vi har allerede gitt slik kompetansebistand over telefon/e-post til andre politidistrikt i enkeltsaker.

I tillegg til å fortsette med det tar vi også sikte på å formidle våre erfaringer innen saksfeltet ved utarbeidelse og distribusjon av etterforskningsmanualer og deltakelse på seminarer eller lignende.

Riksadvokaten har også foreslått å oppnevne en arbeidsgruppe som skal utarbeide retningslinjer for samarbeid mellom politi, påtalemyndighet og Sjøfartsdirektoratet om behandling av overtredelser i sjøfartsforhold mv. Rogaland statsadvokatembeter og Rogaland politidistrikt er tiltenkt plass i denne arbeidsgruppen.

per.kristian.haaland@politiet.no

Ulykker til sjøs

Redningsaksjon og oljevernaksjon - ansvar

Generelt

- førsteprioritet ved en ulykke til sjøs er å berge liv og helse
- dernest er hovedprioriteten å ivareta naturmiljøet

Hovedredningssentralen (Justisdepartementet)

- ansvar for redningsaksjoner for å berge liv og helse
- Hovedredningssentralen kan trekke på alle tilgjengelige ressurser - offentlige og private
- alle fartøy har plikt til å bistå

Kystverket (Fiskeri- og kystdepartementet)

- ansvar for statlige aksjoner mot akutt forurensning
- bistå med sine ressurser i Hovedredningssentralens aksjon, og samtidig mobilisere nødvendige ressurser for oljevernaksjon
- iverksette oljevernaksjon når Hovedredningssentralen anser dette som tilrådelig i forhold til redningsaksjonen
- kan bruke statlige, kommunale og private oljevernressurser etter behov

Sjøfartsdirektoratet (Nærings- og handelsdepartementet)

- ansvar for regler om skipsstandard og utrustning, og mannskapets opplæring
- i en redningsaksjon er Sjøfartsdirektoratet rådgiver for Hovedredningssentralen
- i en oljevernaksjon er Sjøfartsdirektoratet rådgiver for Kystdirektoratet

kilde: www.regjeringen.no/nb/dep/fkd/tema

Ørn ikke lenger truet

Havørn og kongeørn har nå vært fredet i 40 år. Fra å være truet av utryddelse har nå begge arter levedyktige bestander. Spesielt har havørnbestanden hatt stor vekst og teller i dag ca. 3 500 par. Bestanden av kongeørn er på ca. 1 000 par, ifølge Norsk Ornitologisk Forening.

Etter som ørnene har en meget lav reproduksjon, ga ikke fredningen en umiddelbar synlig effekt. Men etter et par tiår begynte ørnene å gjenerobre sine gamle, kjente plasser. I dag er det ikke noe uvanlig syn å se de stolte ørnene på vingene, både langs kysten og i fjellet.

Kilde: Aftenposten

Illustrasjonfoto av havørn. Bildet viser politiførstebetjent Frithjof Pedersen i forbindelse med politiets bistand ved merking av havørnunger. Foto: Nils Roger Duna, Nord-Trøndelag politidistrikt.

85 tonn avfall – 32 måneder fengsel

I England er en mann dømt til fengsel i 2 år 8 måneder og til å betale bot på 20 000 pund, for å ha dumpet 85 tonn løsemidler, batterier, plastikk og annet utenfor Watford, melder Watford Observer. Avfallet forurenset drikkevannet og oppryddingsarbeidet tar lang tid.

Mannen ble tatt som følge av en "undercover Environment Agency investigation". Etterforskningslederen beskriver operasjonen som "big, bad and nasty".

Domfelte beskrives av retten som en "professional pol-luter". Det heter også at virksomheten var organisert, profittmotivert og gav ham en fordel overfor lovlydige avfallsbehandlere. Dommeren beskriver domfelte som komplett respektløs overfor alt som kan sees som ubeleiligheter, herunder krav i lovverket.

Les hele saken: http://www.watfordobserver.co.uk/search/3768644.Waste_disposal_boss_jailed_for_dumping/

eBay stopper salg av elfenben

Nettauksjonen eBay vil nedlegge et globalt forbud mot salg av elfenben på sitt nettsted etter at det ble oppdaget at det tilbys over 4 000 slike der, melder Reuters. Afrikansk og asiatisk elefant er på lista til CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora).

I Norge er brudd på CITES-reglene straffsanksjonert ved forskrift 15. november 2002 nr 1276 om handel med truete arter (CITES). Forskriften setter i korthet forbud mot innførsel, utførsel og reutførsel av arter på forskriftens liste I, og adgang til dette for arter på liste II og III på nærmere vilkår.

Listene finnes på www.dirnat.no/cites. Etter § 18 er viktigste straffehjemmel viltloven § 56, som har to års strafferamme.

Ny CITES-manual: Controlled Delivery

INTERPOL og CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) har lansert en ny etterforskningsmanual for faunakriminalitet. Manualen gir blant annet retningslinjer for såkalt kontrollert leveranse: I stedet for å stoppe ulovlig innførsel av dyr på grensen, følger man leveransen helt frem til mottakeren. Dermed får man tatt flere ledd i smuglerkjeden.

I Norge er metoden kjent fra narkotikasaker, men bør også kunne brukes i CITES-saker.

Straffansvar for arbeidstaker

Da en mann i Kristiansand skulle løfte båter med en mobilkran, satte han i gang uten å sjekke at samtlige støttebein var helt ute. Han løftet også tyngre enn krana hadde kapasitet til. Dette førte til at krana veltet og det oppstod store materielle skader.

Nå har mannen vedtatt et forelegg på 25 000 kroner for brudd på arbeidsmiljøloven § 19-2 (1) om straffansvar for arbeidstakere jf § 2-3 (2) bokstav a om arbeidstakers plikt til å vise aktsomhet og ellers medvirke til å hindre ulykker og helseskader.

Straffansvar for arbeidstakere i saker om arbeidsmiljøkriminalitet, typisk ulykker, vil nesten alltid være for brudd på medvirkningsplikten i § 2-3. Les mer om dette i lagdommer Rune Bård Hansens bok om arbeidsmiljøkriminalitet, som foreligger i Økokrims skriftserie på nyåret.

70 000 i bot for å rive for mye

Riving av bygninger, konstruksjoner og anlegg er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven § 93 første ledd bokstav d, med mindre det som rives omfattes av unntakene i SAK-forskriften § 5. Etter loven § 110 nr. 2 straffes det med bøter å utføre eller la utføre søknadspliktige tiltak uten tillatelse. Dette gjelder også dersom rivingsarbeidene går lenger enn det kommunen har gitt tillatelse til.

Resultatet ble derfor 70 000 kroner i bot for en mann som rev alt annet enn en veggfasadene på to bygninger i Kristiansand. Han hadde fått både rammetillatelse og igangsettingstillatelse til riving, men ikke til så omfattende riving som han besørget.

Videreutdanning i *Bekjempelse av fiskerikriminalitet*

Mandag 3. november 2008 åpnet Politihøgskolen, avdeling Bodø, sin videreutdanning i Bekjempelse av fiskerikriminalitet med en ukes samling i Bodø.

Dette er en tverretattlig utdanning med deltagere fra Skatteetaten, Fiskeridirektoratet, Kystvakten og politiet.

Studiet har tre samlinger på totalt seks uker, hvor tre av ukene er deltakelse på Kystvaktens utdanning for inspektører.

Etter gjennomført utdanning skal studentene kunne gjøre rede for arbeidsprosessene fra kontrollfasen til iretteføring, hvor fokuset vil ligge på fiske til omsetning. De skal være i stand til å utføre de ulike oppgavene som tilhører deres ansvarsområde samt kunne drøfte relevante utfordringer og metoder innenfor ulike etater i deres arbeid med å forebygge og avdekke fiskerikriminalitet.

Studiet gir 20 studiepoeng.

Det er allerede besluttet at det skal gjennomføres et nytt studium i 2009. Les nærmere om dette i studie-katalogen til Politihøgskolen

Politisk rådgiver John Erik Pedersen i Fiskeri- og Kyst departementet

Studium i *Bekjempelse av miljøkriminalitet*

Politihøgskolen ønsker igjen å tilby videreutdanning i bekjempelse av miljøkriminalitet.

Studiet ble høsten 2008 avlyst på grunn av for få søkere til studiet. Studiet erstatter det gamle kurset i miljøkriminalitet som gikk over 3 uker. Studiets målgruppe er ansatte i politiet, (politi og jurister), som har, eller er tiltenkt etterforskningsansvar for miljøkriminalitet i sitt distrikt.

Det tilbys nå et studium som gir 20 studiepoeng og som omfatter fagområdene naturkriminalitet, kunst – og kulturminnekriminalitet, forurensingskriminalitet og arbeidsmiljøkriminalitet.

Studiet som går over to semestre må tas samlet.

Utdannelsen baserer seg på fire obligatoriske samlinger hvor hver varer i en uke. I tillegg må studentene regne med stor grad av egenstudie i form av teori og oppgaver.

Studiet avsluttes med skriftlig individuell eksamen, datoen for dette er ikke satt.

De obligatoriske samlingene vil gå i ukene 7, 12, 38 og 46. Studiet som starter i uke 7 i 2009 hadde søknadsfrist 5. desember 2008.

Det er politioverbetjent Henny I. Bech, innbeordret fra Miljøteamet ved Økokrim, som er ansvarlig for oppbygging og gjennomføringen av studiet.

Mer informasjon om studietilbudet finnes på Politihøgskolens nettsider: www.phs.no eller ved å kontakte Henny I. Bech på telefon 915 71 728.

Nye regler for hummerfiske

Siden vi publiserte artikkelen *Hummeraksjon* i Miljøkrim nr. 2-2008 s. 29-30, er det kommet nye regler om hummerfangst:

Den eneste tillatte måten å fange hummer på er med hummerteiner. Privatpersoner kan fiske med inntil 10 teiner samtidig, og manntallsførte fiskere kan fiske med inntil 100 teiner samtidig. Det samme gjelder for et enkelt fartøy (max 10/100), uavhengig av hvor mange personer som er ombord.

Teinene skal, som all annen fast fiskeredskap i sjøen, merkes med navn og adresse, eller fiskeri-merke.

Videre er hummeren fredet store deler av året, som følger:

- Svenskegrensen til og med Sogn og Fjordane: 30. november kl. 08:00 til 1. oktober kl. 08:00
- Resten av landet: 1. januar kl 00:00 til 1. oktober kl 08:00

I tillegg er all hummer med utrogn totalfredet – hele året. I fredningstiden er det ikke lov å oppbevare hummer i sjøen. Hummer som ved inngangen til fredningsperioden er innmeldt og registrert av salgslagene for omsetning, kan likevel oppbevares i sjøen inntil slik omsetning kan skje.

Minstemålet for fangst av hummer er 25 cm totallengde i hele landet, eller 9 cm ryggskjoldlengde. Totallengden måles fra spissen av pannehornet til bakerst på midtre svømmelapp på halen. Ryggskjoldlengden (carapax) er lengden fra bakerst i øyehulen til bakkant av ryggskjoldet, målt parallelt med midtlinjen.

Det er dybdegrenser for krabbeteiner i hummerfredningsperioden på kyststrekningen Svenskegrensen – Varnes fyr (Lista). Her skal teinene ikke settes på grunnere vann enn 25 meter.

I teiner som er satt ut for fangst av hummer skal det være minst én sirkelformet fluktåpning på hver side av redskapet, med diameter minst 60 mm. På kyststrekningen svenskegrensen til og med Tysfjord kommune, Nordland, skal også krabbeteiner ha fluktåpning i redskapet. Minstekravet her er én åpning, med diameter minimum 80 mm. Dette gjelder ikke for manntallsførte fiskere som driver fangst av krabbe for omsetning, med merkeregistrert fartøy. Fluktåpningene skal være plassert slik at hummeren lett kan ta seg ut av redskapet.

Torskeruser er forbudt fra svenskegrensen til og med Møre og Romsdal fra og med 1. mai til og med 31. desember, men det er likevel lov å fiske med inntil 10 torskeruser per person og per fartøy i perioden fra og med 1. oktober til og med 31. desember, men begrenset slik at antall torskeruser og teiner for hummerfiske til sammen ikke overstiger 10 stk per person og per fartøy.

Lyster og ålesaks (ålejern) med kunstig lys er forbudt ved fangst av skalldyr fra svenskegrensen til og med Vest-Agder.

På Skagerrakkysten gjelder helligdagsfredningen og forbud mot setting og trekking av teiner i mørket.

Se også "*Forskrift om utøvelse av fisket i sjøen*" på <http://www.lovdato.no/>

Økokrim går imot liberalisering av nødvergebestemmelsen i viltloven

Miljøverndepartementet har foreslått å utvide adgangen til å felle rovdyr i såkalt nødverge, jf viltloven § 11. Økokrim hadde i høringen motforestillinger mot liberaliseringen. I høringsbrevet herfra het det blant annet:

"Disse sakene byr på mange politi- og påtalemessige utfordringer. Her nevnes særlig de bevismessige spørsmålene. Med strafferettens strenge beviskrav, også når det gjelder de subjektive straffbarhetsvilkår, kreves det en snever og lite skjønnsmessig adgang til nødvergeforanstaltning for at bekjempelse av ulovlig jakt på ulv, gaupe, bjørn mv. skal være mulig.

Selv om mange saker fortsatt henlegges, er det Økokrims erfaring at vilkåret "under direkte angrep" i gjeldende § 11 annet ledd i viltloven er en viktig grunn til at det i dag nok er færre frifinnelser enn før dette vilkåret kom inn i bestemmelsen, se til illustrasjon saken referert i Rt. s. 2004 s. 1854.

Som Miljøverndepartementet er kjent med, omfatter uttrykket "under direkte angrep" (til tross for ordlyden) også tilfeller hvor "et angrep er umiddelbart forestående", jf. nevnte avgjørelse avsnitt 18. adgang til nødverge på vegne av dyr vil kunne føre til at særlig aktsomhetsvurderingen gjør at langt flere saker ender i henleggelse eller frifinnelse.

En romsligere adgang til nødverge på vegne av dyr vil kunne føre til at særlig aktsomhetsvurderingen gjør at langt flere saker ender i henleggelse eller frifinnelse.

En innvending om at dagens nødvergebestemmelse i § 11 annet ledd er så streng at nødvergeretten ikke er reell, synes ut fra Økokrims ikke uttømmende undersøkelser lite treffende. Eksempelvis har 8 av i alt 14 saker (9 bjørnesaker, 2 jervesaker, 3 gaupesaker) i Nord-Trøndelag politidistrikt de senere årene blitt ansett som nødverge av politiet, med andre ord ikke straffeforfulgt.

Økokrim minner også om at någjeldende vilkår "under direkte angrep" kom inn i loven for å oppfylle Bernkonvensjonens krav, jf. Rt. 2004 s. 1854 avsnitt 13. Det må overveies grundig om den foreslåtte liberaliseringen støtter an mot Norges forpliktelser etter Bernkonvensjonen."

Om adgang til å felle rovdyr som kommer inn i såkalt rovdryrsikker innhegning uttalte Økokrim at det kan innebære en fare for at vilt felles utenfor gjerdet og deretter plasseres innenfor. Det er enkelt å flytte for eksempel en ulv eller gaupe, og ofte vanskelig – og ressurskrevende – å avdekke om den er flyttet.

Illustrasjonfoto: Anette Braathu

Ny avtale verner rovfugl

Truete rovfugler får bedre beskyttelse. Norge har sluttet seg til en internasjonal avtale som skal verne mer enn 70 arter rovfugl.

I alt 130 land kan slutte seg til avtalen. Så langt har ca. 50 land deltatt i forhandlingene og 28 land har hittil undertegnet avtalen. Avtalen trer i kraft 1. desember 2008. De Forente Arabiske Emirater har tilbudt kontorsted og 3,5 millioner dollar for de tre første driftsårene, noe som vil gi avtalen en solid start.

"Rovfugler befinner seg på toppen av næringskjeden og derfor er de gode indikatorer når noe går galt i naturen" sier seniorrådgiver Øystein Størkersen i Direktoratet for naturforvaltning (DN).

I dag kommer de største truslene fra intensivt jord- og skogbruk, industri, fiske, kollisjoner med kraftledninger, ulovlig jakt, og forgiftning. Avtalen ser på disse truslene for å styrke artenes status med tanke på bevaring.

På vegne av Norge signerte Størkersen *Agreement on African-Eurasian Birds of Prey (AEBOP)* da den ble ferdigbehandlet i Abu Dhabi i oktober. Det er en ny regional avtale under konvensjonen for trekkende arter (Bonnkonvensjonen) som gjelder landområdene fra Europa og Afrika til og med Asia.

Gripper kollapser

Handlingsplanen er en viktig del av avtalen, og den skaper forventninger til partenes samarbeid rundt truete arter. Forskning vil være et viktig bidrag til å fokusere på trusler langs trekkruiter og artenes økologi.

"Det fokuseres spesielt på blant annet den dramatiske kollapsen blant gribber i Asia, der flere arter har gått 99% tilbake som følge av bruk av veterinærmedisinen diclofenac. Bengalgribb og Indiangribb er eksempler på arter som en gang talte millioner og som effektivt tok seg av åtsler og avfall. Nå teller de bare noen få titusener. En følge av dette er vekst av hundebestander og sykdommer i indiske byer", forteller Størkersen.

Åtte norske arter

For Norges del omfatter avtalen *ingen arter i høyeste trusselkategori*, men åtte arter behøver tiltak: tårnfalk, jaktfalk, fiskeørn, havørn, myrhauk, kongeørn, snøugle og jordugle. Ytterligere 14 norske arter er omfattet av avtalen, men disse er plassert i en lavere kategori i forhold til behov for tiltak. Samlet sett ligger Norge godt an til å oppfylle de forventningene avtalen setter.

Ulovlig fiske med lystergaffel

En 34-årig mandalitt som ble tatt "på fersken" av Statens naturoppsyn (SNO) for ulovlig fiske med lystergaffel har nå vedtatt forelegget på 8000 kroner ifølge nettsiden til Norges Jeger og Fiskeforbund.

Samme nettside siterer at vedkommende sørlending har uttalt til lokalavisen at "når man får 5000 kroner i bot for å banke kona så er 8000 kroner for å lufte lystergaffelen hinsides all fornuft. Man kan jo slåss og tisse på byen for den sammen summen" presiserte fiskeren.

Alt fiske i vassdrag er forbudt nå, og lystergaffel er forbudt å bruke hele året forklarte seniorrådgiver i Statens naturoppsyn, Carl Erik Kilander til Fædrelandsvennen i denne saken.

"Når man får 5000 kroner i bot for å banke kona så er 8000 kroner for å lufte lystergaffelen hinsides all fornuft. Man kan jo slåss og tisse på byen for den sammen summen" presiserte fiskeren.

Ny brosjyre om gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn

Direktoratet for naturforvaltning har nylig gitt ut brosjyren *Gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn - vårt ansvar*.

Brosjyren er en oppdatering og fornying av brosjyren *Bjørn, ulv, jerv, gaupe - vårt ansvar* som hadde siste opptrykk i 2000.

Brosjyren gir en oversikt over biologi, bestandstatus i Norge, Sverige og Finland, forvaltningen av rovvilt i norsk natur; bestandsmål, overvåking, jakt og felling, politiske målsetninger, regioner og rovviltneemder.

Målgruppen for brosjyren er forvaltningen; privat, kommune og stat, skolen (til undervisning fra ungdomskolenivå), organisasjoner, og for alle andre som har interesse av dette temaet.

Brosjyren kan bestilles hos Norservice på telefon: 73 58 05 54 eller på e-post: norservice@dirnat.no

Nye lover og forskrifter 2008

Ny § 23 i kulturminneloven

Gjeldende § 23 i kulturminneloven lister opp hvilke gjenstander mv som ikke kan føres ut av landet uten tillatelse. Oppstillingen har vist seg å gi en del upraktiske og trolig utilsiktede utslag, for eksempel at det er forbudt å utføre bøker fra 1800-tallet som er masseproduserte og finnes i forholdsvis store opplag.

Med virkning fra 1. januar 2009 endres derfor § 23 slik at den gir en generell angivelse av hva som omfattes av utførselsforbudet. Forbudet gjelder kunst og kulturmateriale *"som har stor betydning for bevaring, forskning eller formidling av kulturarv, kunst og historie i Norge"*. Når forbudet skal håndheves og brudd eventuelt straffefølges, vil man kunne søke støtte i en kommende forskrift som skal presisere hvilke gjenstander som omfattes.

Lustelling og avlusing

Oppdrettsanlegg skal ved sjøtemperatur over 4 grader Celsius undersøke og journalføre forekomst av lakselus hos laks og regnbueørret minst hver 14. dag. Ved mer enn 0,5 voksen hunnlus per fisk i en enkelt merd skal hele anlegget avluses. Dette følger av §§ 4 og 5 i Fiskeridepartementets forskrift 9. juli 2008 nr 797 om bekjempelse av lus i akvakulturanlegg. Den erstatter forskrift 1. februar 2000 nr 70.

Mattilsynet gir retningslinjer for telling, registrering og rapportering av lus. Brudd på forskriften straffes etter matloven § 28.

POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Nytt fra Politidirektoratet

Av politidirektør Ingelin Killengreen, Politidirektoratet

Nytt miljørundskriv

Miljøet er samfunnets fellesgode og forvaltningen er viktig for å få en best utnyttelse av ressursene. I noen tilfeller er forvaltningen viktig, ikke bare for utnyttelse av ressursene, men for å få beholde ressursene overhodet.

Politiet har en sentral rolle i dette arbeidet. I samarbeid med personell med begrenset politimyndighet, har vi gode muligheter for fysisk tilstedeværelse i utsatte områder. Dette gir et stort oppdagelsespotensial. I tillegg er politiet mottaker av de alvorlige overtredelsene som avdekkes av kontrollorganene.

For at vi skal kunne utfylle vår rolle på en best mulig måte er det viktig å utnytte kompetanse og ressurser optimalt.

Politidirektoratets tiltaksplan for bekjempelse av miljøkriminalitet og "Prosjekt miljøkriminalitet" la til grunn at det var behov for å rydde opp i rundskrivene som gikk på organisering av miljøarbeidet i politiet. Økokrim fikk derfor i oppdrag å utarbeide et forslag i samarbeid med flere politidistrikter som rundskrivet bygger på. Nytt rundskriv, *Rundskriv 2008/08*, ble utgitt i august i år.

Det nye rundskrivet har hatt som mål å gi et bilde av hvordan politiet skal strukturere sitt miljøarbeid, herunder også bruk av personell med begrenset politimyndighet. I tillegg har man lagt grunnlaget for hvilken rolle og ansvar hver enkelt utøver har. Rundskrivet gir overordnede føringer for hvordan organiseringen skal være, men det opp til det enkelte distrikt å finne de beste lokale løsningene. Uansett variasjoner er miljørundskrivet ment å gjøre miljøarbeidet mest mulig helhetlig og ensartet, slik at man i størst mulig grad oppnår rettslikhet på landsbasis.

Politidirektoratet vil legge til rette for at så vel Økokrim som politidistriktene har kompetanse på miljø saker. Direktoratet har ansvar for å arrangere sentrale miljøforum, hvor de fleste av våre samarbeidspartnere er deltagere.

Økokrim skal gi veiledning og råd slik at flest mulig miljø saker kan avgjøres lokalt. I tillegg tar Økokrim som kjent også egne saker med utgangspunkt i den spisskompetanse som finnes der. Rundskrivet legger til grunn at det skal være en lav terskel for å kontakte miljøteamet ved Økokrim. Erfaring viser at dette fungerer meget godt i praksis.

Økokrim ivaretar også funksjonen som nasjonal miljøkoordinator.

Alle distriktene skal ha en sentral miljøkoordinator i tillegg til miljøkontakter på hver driftsenhet/region. Koordinatoren skal være faglig rådgiver i distriktet, arrangere lokalt miljøforum, og være den som har oversikt over distriktets miljø saker. Det er også lagt til grunn at man bør ha en jurist med særskilt ansvar for miljø saker.

Det er viktig å integrere miljøarbeidet inn i den alminnelige tjenesten i politiet. Distriktets nøkkelpersoner vil ha en sentral rolle i å videreformidle kunnskap og miljøbevissthet som gjør dette arbeidet mulig.

Miljøområdet favnet vidt. Det går fra saker om blant annet arbeidsmiljøloven, plan og bygningsloven til forurensning og viltloven. Lovene er mange og tilhørende forskrifter enda flere. Kompetanse er derfor et nøkkelord. Her må politiet gjøre sitt for å opparbeide seg grunnlag til å kunne behandle sakene. I tillegg til egen kompetanseheving er det særlig viktig at man trekker inn samarbeidspartnere i miljøarbeidet med særskilt fagkunnskap. Møtene til det sentrale og de lokale miljøforum er avgjørende i denne sammenheng. Det forventes at kontakten man oppnår også benyttes i de konkrete sakene.

Politidirektoratet har merket seg at politiets "miljøfolk" har klart å lage et nasjonalt miljø. Økokrims årlige miljøseminar og fagbladet Miljøkrim er viktige bidragsytere til dette. Sentralt er også den innsatsen som ytes av en rekke engasjerte medarbeidere. Dette fører til et samarbeid på tvers av distriktsgrensene, særlig i forhold til kompetanseoverføring, som Politidirektoratet ser svært positivt på og ønsker videreutviklet.

Politidirektør Ingelin Killengreen understreker viktigheten av å integrere miljøarbeidet inn i den alminnelige tjenesten i politiet.

Foto: Kenneth Didriksen, Økokrim

Riksadvokaten opprettholdt henleggelse i Giardia-saken

Av statsadvokat Katharina Rise, Økokrim

Riksadvokaten har behandlet klagen fra Norges miljøvernforbund i Giardia-saken, der spørsmålet var om Bergen kommune skulle ilegges foretaksstraff for sin rolle i forbindelse med utbruddet av Giardia-smitte høsten 2004.

I oktober 2004 var drikkevannet i Svartediket infisert av parasitten *Giardia lamblia*. Det førte til at et stort antall innbyggere i Bergen ble syke av sykdommen Giardiasis.

Våren 2005 henla politiet i Bergen saken under henvisning til at det ikke var rimelig grunn til å etterforske om det forelå straffbare forhold. Statsadvokaten i Hordaland omgjorde beslutningen etter klage fra Norges miljøvernforbund.

To år senere, våren 2007, ga politiet Bergen kommune et forelegg på 800 000 kroner for overtredelse av matloven og drikkevannsforskriften. Politiet hadde ikke kompetanse til å utferdige forelegget, som derfor ble trukket. Saken ble sendt statsadvokaten, som besluttet å henlegge saken fordi foretaksstraff ikke anses hensiktsmessig.

Miljøvernforbundet klaget over beslutningen til riksadvokaten, som omgjorde beslutningen høsten 2007. Saken ble sendt til Økokrim for ytterligere etterforskning og ny innstilling.

I september i år ble saken sendt til riksadvokaten med tilrådning om at saken henlegges fordi foretaksstraff ikke anses hensiktsmessig. Riksadvokaten fant etter en samlet vurdering at det ikke var tilstrekkelig grunn til å ilegge Bergen kommune foretaksstraff.

Riksadvokaten har vist til at den konkrete årsaken til at parasitten tilfløt drikkevannskilden ikke var sikker. Det var påvist flere mulige smitekilder, blant annet turgåere, dyr, bebyggelse og avløp.

I spørsmålet om Bergen kommune skulle ilegges straffansvar etter straffeloven § 48 a uttaler riksadvokaten at kommunens kartlegging og kontroll med de ulike risikofaktorer til drikkevannskilden ikke var tilfredsstillende.

Det er vist til at manglende tilsyn med bebyggelse, avløpsnett og kloakkrør innenfor, eller svært nær, nedbørsfeltet til Svartediket innebærer et brudd på drikke-

vannsforskriftens krav, og at vannforsyningssystemet ikke var godkjent slik forskriften krever.

Det ble ikke konkludert i spørsmålet om vilkårene i straffeloven § 48 a var oppfylt, idet riksadvokaten basert på en skjønnsmessig vurdering av straffeloven § 48 b kom til at det ikke var tilstrekkelig grunn til å ilegge foretaksstraff.

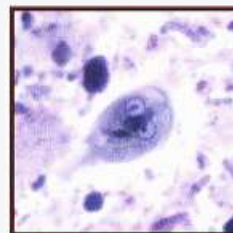
Det ble blant annet vist til at slik saken utviklet seg var det lite sannsynlig at foretaksstraff ville ha særlig preventiv virkning.

Mangelen på overordnet kontroll fra kommunens ledelse talte for straff, men vurdert opp mot usikkerheten av straffens allmennpreventive virkning, og de belastninger kommunen har hatt og tiltak som er iverksatt, ble ikke dette avgjørende.

På tross av de alvorlige konsekvenser Giardia-smitten fikk for mange mennesker, hadde ikke kommunen utmerket seg negativt i sin risikohåndtering sammenlignet med andre kommuner.

Saksbehandlingstiden, og det forhold at tilsynsmyndigheten ikke har villet anmelde og begjære påtale overfor kommunen, ble også fremhevet.

katharina.rise@politiet.no

Bildet viser Giardia-flagellaten slik den ser ut i mikroskop. *Giardia lamblia* er en encellet organisme som hører til gruppen flagellater og som hos mennesker kan infisere mage-tarmkanalen.

« Riksadvokaten har vist til at den konkrete årsaken til at parasitten tilfløt drikkevannskilden ikke var sikker »

Viktige dommer i miljø saker 2008

(Alle avgjørelser fra Høyesterett samt lagmannsretts- og tingrettsdommer av prinsipiell betydning)

Høyesterett

Straffansvar for bygging av anleggsvei uten byggetillatelse

*Høyesteretts dom av 18. september 2008
(HR-2008-01591-A)*

Høyesterett har opphevet lagmannsrettens dom i en sak som gjelder spørsmålet om overtredelse av plan- og bygningsloven. Høyesterett mente blant annet at lagmannsretten ikke hadde lagt nok vekt på at en anleggsvei var lagt i et område som var automatisk fredet etter kulturminneloven.

I januar 2006 ble det på Tysnes i Hordaland, i strandsonen og i et kulturminneområde, anlagt en midlertidig anleggsvei til et oppdrettsanlegg. Året etter utferdiget politimesteren i Hordaland forelegg på til sammen 800.000 kroner mot et selskap og to personer for brudd på plan- og bygningsloven for henholdsvis å ha iverksatt/bestilt/utført søknadspliktig tiltak uten at det forelå nødvendig tillatelse etter plan- og bygningsloven. De tiltalte ble frifunnet i tingretten og påtalemyndighetens anke ble forkastet av lagmannsretten. Lagmannsretten kom også til at veganlegget falt inn under tiltak som ikke er søknadspliktig fordi det var midlertidig. Påtalemyndigheten anket saken til Høyesterett som nå har opphevet lagmannsrettens dom. Høyesterett mente bl.a. at lagmannsretten ikke hadde tillagt den omstendighet at veien var lagt i et område som var automatisk fredet etter kulturminneloven den vekt som forholdet skal ha etter lovgivningen. Saken er nå sendt Gulating lagmannsrett med begjæring om berømmelse. Miljøkrim vil komme tilbake til saken.

Fritak for forklaringsplikt "i to ledd"

*Høyesteretts dom av 5. november 2008
(HR-2008-01915-U)*

En mann ble stoppet av politiet da han førte snøscooter uten løyve. Fem andre som han kjørte sammen med, kom seg unna. Mannen nektet å opplyse hvem de andre var under henvisning til at svaret ville kunne utsette nære slektninger for straff, jf straffeprosessloven § 123 første ledd første punktum jf § 122. Han ble da i rettslig avhør stilt følgende spørsmål:

"Hva er navnet til de personer som deltok under den aktuelle kjøringen og som ikke inngår i den sirkel som du ikke har forklaringsplikt for etter strpl. § 123, jf. § 122?"

Høyesterett kom til at mannen kunne nekte å svare på dette spørsmålet også. Ved å svare ville mannen måtte navngi personer som hadde forklaringsplikt om mannens nære slektninger.

Selv om mannens forklaring ville utsette slektningene for straffansvar "i to ledd, er vitnets bidrag en nødvendig forutsetning for dette i like stor grad som om vitnet var tvunget til å svare direkte" (avsnitt 17).

Høyesterett viste til at bakgrunnen for fritaksbestemmelsen er å spare vitnet for en samvittighetskonflikt.

Høyesterett. Foto: Kenneth Didriksen, Økokrim

Viktige dommer i miljø saker 2008

(Alle avgjørelser fra Høyesterett samt lagmannsretts- og tingrettsdommer av prinsipiell betydning)

Høyesterett

Bedrageri, men også skadeverk?

*Høyesteretts dom av 19. september 2008
(HR-2008-1609-A)*

I 2002 ble Rødtangen Bad på Hurum påtent, og den ca. 100 år gamle bygningen brant ned til grunnen.

Ved Høyesteretts straffutmåling for forsikringsbedrageri på ca. 8,6 millioner kroner ble det ikke lagt vekt på at badet var av kulturhistorisk verdi.

I dommen 19. september 2008 (HR-2008-1609-A) avsnitt 9 uttaler førstvoterende at det ikke kan legges vekt på at bygningen hadde kulturhistorisk verdi så lenge saken kun dreier seg om forsikringsbedrageri. Dette hadde stilt seg annerledes om domfellelsen også gjaldt skadeverk.

Bildet viser slukkingen av brannen på Rødtangen Bad.
Foto: Andreas Faldum

Lagmannsrett

Friluftsloven og gangadkomst til privat vei

*Frostating lagmannsrett 21. oktober 2008
(LF-2008-63260)*

To personer gikk til søksmål mot en velforening i Ålesund med påstand om at foreningens medlemmer ikke hadde rett til å benytte en privat vei som gangadkomst til kommunal vei.

Den private veien var ca. 90 meter fra saksøkernes eiendom til det kommunale veinettet. Gangadkomsten kom inn på den private veien ca. 50 meter fra saksøkernes eiendom og gikk i retning bort fra eiendommen.

Saksøkerne fikk medhold i Sunnmøre tingrett, men ikke i Frostating lagmannsrett, som i dom 21. oktober 2008 (LF-2008-63260) avgjorde saken på grunnlag av friluftsløven:

"Friluftsløven § 4 omhandler ferdsel på privat vei. Bestemmelsen har slik ordlyd i første ledd:

"Når ikke annet er bestemt, kan eier av privat vei forby ferdsel med hestekjøretøy, motorvogn, (derunder sykkel med hjelpemotor) og parkering av motorvogn på eller langs veien."

Bestemmelsen forutsetter med andre ord at allmennheten kan benytte private veier til gangadkomst og adkomst med sykkel.

Myrstad/Sylte har anført at slik ferdselsrett kun gjelder i utmark. Det vises i den forbindelse til lovens § 1 a hvor det i første avsnitt, første setning står:

"Som innmark eller like med innmark regnes i denne lov gårdsplass, hustomt, dyrket mark, engslått, kulturbeite og skogplantefelt samt lignende områder hvor allmennhetens ferdsel ville være til utilbørlig fortrengsel for eier eller bruker."

Myrstad/Sylte anfører at den private veien i dette tilfellet må betraktes som innmark, i form av gårdsplass og hustomt.

Den private adkomstveien går fra kommunal vei og ender inn på Myrstad/Syltes boligtomt. Veistrekningen er ca. 90 meter regnet fra Myrstad/Syltes eiendomsgrense til der veien møter det kommunale veisystemet. Gangad-

Viktige dommer i miljøsaker 2008

(Alle avgjørelser fra Høyesterett samt lagmannsretts- og tingrettsdommer av prinsipiell betydning)

komsten kommer inn på veien ca. 50 meter fra Myrstad/Syltes boligtomt. Gangtrafikken går da vestover, dvs. bort fra deres eiendom.

Lagmannsretten kan ikke være enig med Myrstad/Sylte i at veigrunnen i et boligområde som det foreliggende generelt må betraktes som hustomt/gårdsplass og dermed innmark i friluftslovens forstand.

Uttrykket - hustomt, gårdsplass - må begrenses til den mer private sonen rundt et bolighus. Det vises til Rettstidende 1998 s. 1164. I et boligstrøk som det foreliggende vil innmarksbegrepet i friluftslovens § 1 a normalt begrense seg til den fradelte eiendom med bolig, gårdsplass og eventuell hage.

Unntaket fra dette vil være de tilfeller hvor en gangadkomst vil være til utilbørlig fortrengsel for eier eller bruker av vedkommende eiendom jf. § 1 a.

I denne saken er det ikke påberopt at gangadkomsten er til annen sjenanse for Myrstad/Syltes boligeiendom enn at det kan oppstå vanskelige trafikale situasjoner når Myrstad/Sylte eller besøkende benytter bil til og fra eiendommen.

Etter lagmannsrettens mening er dette ikke andre problem enn det alle bilførere har ved ferdsel i boligfelt enten dette gjelder på offentlige eller private veier.

Brudd på friluftsloven er straffsanksjonert, jf § 39.

Lagmannsrett

Hva er «straks»?

Gulating lagmannsrett 29. august 2008 (LG-2008-21330)

Sommeren 2005 rømte ca. 54 000 oppdrettslaks fra et matfiskanlegg i Rogaland. Fiskeridirektoratet fikk melding om rømmingen dagen etter selve rømmingen.

Rømmingen ble oppdaget av en ansatt på anlegget kvelden før myndighetene ble varslet. Toppen av noten på den ene langsiden av en fiskemerd i anlegget var dratt ned under vannflaten i sjøen etter at noten var festet feil på noen krokar som ikke var beregnet til å tåle vekten av en not i normal drift. Krokene ble bøyd og noten på den ene langsiden av merden falt av krokene og under vannflaten. Noten skulle ha vært festet i fiskermerdens flyterør. Det var sterk strøm i fjorden og det var ingen tilstede på anlegget når rømmingen skjedde.

Våren 2007 fikk oppdrettsselskapet et forelegg for ikke å ha utvist tilstrekkelig aktsomhet for å hindre at fisk rømmer, for ikke straks å ha meldt fra til Fiskeridirektoratet om rømmingen og iverksatt effektiv gjenfangst, samt hatt en mangelfull beredskapsplan. Alle forholdene gjaldt overtredelser av akvakulturloven og akvakulturforskriften. Forelegget ble ikke vedtatt. I Karmsund tingretts dom fra januar 2008 ble selskapet dømt for de fire forholdene i tiltalen til en bot på 1 000 000 kroner og idømt saksomkostninger med 35 000 kroner, og tilkjent saksomkostninger med 10 000 kroner. Selskapet ble frifunnet for en tilleggstilale.

Påtalemyndigheten anket dommen over straffutmålingen og saksomkostningsavgjørelsen. Selskapet anket over skyldspørsmålet for domfellelsen etter tiltalen, over lovanvendelsen, straffutmålingen og saksomkostningsavgjørelsen. Gulating lagmannsrett besluttet at skyldspørsmålet angående rømmingen og den mangelfulle beredskapsplanen ikke skulle fremmes, men at skyldspørsmålet om rømmingen var meldt tidlig nok og om det var foretatt en effektiv gjenfangst, skulle prøves på nytt. Av det fulgte at også straffutmålingen og saksomkostningsavgjørelsen skulle prøves på nytt.

I dommen 29. august 2008 (LG-2008-21330) tar retten standpunkt til om selskapet hadde overholdt meldepplikten i akvakulturloven § 31 jfr. akvakulturdriftsforskriften § 32 hvor skal det «straks» skal gis melding

Viktige dommer i miljø saker 2008

(Alle avgjørelser fra Høyesterett samt lagmannsretts- og tingrettsdommer av prinsipiell betydning)

Lagmannsrett, fortsetter

til Fiskeridirektoratet på fastsatt skjema når mistanke om rømming av oppdrettsfisk foreligger. Dernest var spørsmålet om akvakulturloven § 31 jfr. akvakulturdriftsforskriften § 33 var overtrådt. Bestemmelsen stiller krav om at det «straks» skal iverksettes gjenfangst av fisk som er rømt.

Gjenfangsplikten er begrenset til sjøområdet 500 m fra installasjoner og opphører når det er åpenbart at fisk ikke befinner seg i det området. Bakgrunnen for begge regelsettene er at oppdretter skal forsøke å begrense skadevirkningene, og fange flest mulig av fisken som rømmer fra oppdrettsanlegget.

Retten fant ikke at vilkårene for straff var oppfylt etter disse bestemmelsene. Når det gjaldt meldeplikten uttalte lagmannsretten at skriftlig melding sendt 1 til 2 timer etter mistanke om rømming oppstod er tilstrekkelig til å oppfylle forskriftens vilkår om «straks». I denne saken gikk det 3 til 4 timer slik at de objektive vilkår var oppfylt, men retten fant ikke at det subjektive vilkåret for straff var oppfylt.

Når det gjaldt gjenfangstplikten fant retten det ikke bevist at det på tidspunktet for når rømming av laksen var konstatert at fisken åpenbart befant seg innenfor 500 meters sonen. I straffespørsmålet, dvs. om selskapet skulle straffes for manglende aktsomhet og beredskapsplan, fant retten overtredelsene så grove at foretaksstraff skulle idømmes.

Retten uttaler at rømt oppdrettslaks representerer et miljøproblem ved at den truer den sårbare atlantiske laksen som Norge har et særskilt ansvar for å verne, og at rømt oppdrettslaks representerer fare for spredning av parasitter og sykdom og genetisk innblanding med villaksen.

Boten ble redusert til 700 000 kroner og saksomkostninger ble ikke idømt.

Retten vektla blant annet at saken var blitt mer enn 3 år gammel, og at selskapet hadde vedtatt en bot på 300 000 kroner etter tingrettens dom. Det skulle derfor avsies en etterskuddsdom som ble gitt som en særskilt dom.

Dommen er ikke anket av partene.

En anke fra påtalemyndigheten ville medført at saksbehandlingstiden ville økt ytterligere.

Selskapet hadde dessuten vedtatt en bot etter påtalemyndighetens anke til lagmannsretten.

Etter en konkret vurdering ble ikke denne dommen anket til Høyesterett av Økokrim.

Bildet viser hvordan hoppetau var festet inn på kroken. Kroken er beregnet for tyngden av selve hoppetauet, *ikke* av noten. Denne skal være festet i hovedline, noten i vannlinje og inn i feste på anlegget som er belastningsberegnet for dette.

Bildet er tatt i sørvestlig retning og viser merd nr. 8 hvor uhellet skjedde (i anleggets ytterste del). Bildet viser at noten er tørket opp en del og festet oppe på hoppennettfestet/krokene).

Viktige dommer i miljø saker 2008

(Alle avgjørelser fra Høyesterett samt lagmannsretts- og tingrettsdommer av prinsipiell betydning)

Tingrett

Skjød elghund på jakt

Lister tingrett 6. oktober 2008

En mann ble ved Lister tingretts dom 6. oktober 2008 dømt til 15 000 kroner i bot for å ha skutt en elghund da han var på jakt på Lista. Lovgrunnlaget var viltloven § 56 første ledd første straffalternativ jf § 19. Etter sistnevnte bestemmelse skal jakt og fangst utøves på en slik måte at det ikke oppstår fare for mennesker eller husdyr, eller skade på eiendom.

Domfelte skjød hunden da den sto og rev og slet i en elg som han nettopp hadde felt. Mannen forklarte at han trodde det var en rev, men samtidig at det var vanskelig å se hva slags dyr det var på grunn av dogg på kikkertsiktet. Han oppfattet dyret som aggressivt også mot ham, og skjød det på 12 – 15 meters hold. Retten fant at det klart strider mot den strenge aktsomhetsnormen i viltloven å skyte på noe man ikke er helt sikker på hva er.

Mannen ble også fradømt retten til å drive jakt med våpen i to år, jf straffeloven § 29 nr 2. Det er viktig at påtaleansvarlig i ved slikt rettighetstap ser til at melding blir sendt til Jegerregisteret, jf påtaleinstruksen § 5-6.

Han måtte betale 20 000 kroner i erstatning til eieren av hunden. Dommen er rettskraftig.

Bildet viser kroken hvor topptau og hoppenett på nota skal være festet inn på.

Her er deler av noten tørket opp etter at uhellet fant sted. Bildet viser også at kroken er rettet noe ut.

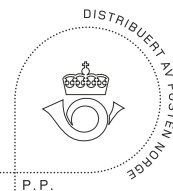
Driftsleder bekreftet av krokene var rettet så mye ut at topp-tauet til hoppetauet, og dermed hele noten, gled av og falt i sjøen. På dette stedet var noten ikke festet nede i hovedfestet for noten i vannlinjen. Noten sank derfor ca. 1,5 - 2 meter og fisken svømte ut.

Det øverste bildet viser kulens innslag rett gjennom skulderbladet og inn i brystkassen. Det nederste bildet viser kulens utslag. Foto: Veterinær Benedikte Brøvig Nesheim, Sørlandets dyreklinikk.

Returadresse:
Økokrim
Pb. 8193 Dep
0034 Oslo

B
NORGE

Baksiden

Økokrims miljøskriftserier

Faghefte nr. 12
Kulturminnevern, to bind
(2005)

Faghefte nr. 17
Hva er miljøkriminalitet? (2006)

Faghefte nr. 19
Arbeidsmiljøkriminalitet
Kommer i 2009

Det er snart gitt ut 19 faghefter i Økokrims skriftserie. Fem av dem om miljø:

Fauna- og annen naturkriminalitet (1994) - utgått
Kulturminnevern, bind I og II (2005),
Hva er miljøkriminalitet? (2006) og
Arbeidsmiljøkriminalitet
(kommer i 2009)

Bøkene blir brukt av bl.a. kommunene, fylkene, i politidistriktene, statsadvokatembetene, advokater, og i undervisningen ved noen av landets høyskoler. Det er også en økende interesse blant privatpersoner som bestiller bøkene.

Bøkene kan bestille hos Økokrim på e-post miljokrim@okokrim.no

Vi ønsker våre lesere en god jul og et godt nytt år!

I neste nummer:

- Miljøfarlig avfall
- Biologisk mangfold
- Kulturminne i gamle graver

Stofffrist 2. mars 2009

Tidligere nummer av Miljøkrim finner du på www.miljokrim.no

